

Warszawa, dn. 2011.01.28

**Zespół do Spraw
Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi**

**Sprawozdanie z wykonania
Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009-2010
(stan na 31.12.2010)**

Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009-2010 jest dokumentem przygotowywanym przez międzyresortowy Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi i stanowi kontynuację realizowanych do tej pory krajowych programów zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów dn. 5 maja 2009 r.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy zadań zrealizowanych w latach 2009-2010. Przy jego redakcji za punkt wyjścia przyjęto tekst *Krajowego Planu*. Informacje dotyczące stanu realizacji zostały przypisane do poszczególnych zadań tak, jak zostały one zapisane w *Planie*.

W ramach realizacji zadań zapisanych w *Krajowym Planie* Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydatkowało następujące kwoty:

- w 2009 r. – 88 220 PLN ujęte w planie finansowym - cz. 42 Sprawy wewnętrzne, dz.754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, rdz. 75495 Pozostała działalność § 4300 oraz 798 121 PLN z § 2810 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom - realizacja *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* oraz zadania pn. *Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich Ofiar Handlu Ludźmi* (zadanie opisane w pkt. 10, celu III. Wsparcie i ochrona ofiar); dofinansowanie ujęte w planie finansowym Departamentu Budżetu MSWiA wraz z kwotą z rezerwy ogólnej budżetu państwa na 2009 r. przeznaczoną przez Prezesa Rady Ministrów (Zarządzenie nr 13 Prezesa Rady Ministrów z dn. 5 lutego 2009 r. oraz Zarządzenie Nr 19 Prezesa Rady Ministrów z dn. 10 marca 2009 r.);
- w 2010 r. – 124 087,77 PLN ujęte w planie finansowym - cz. 42 Sprawy wewnętrzne, dz. 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, rdz. 75495 Pozostała działalność § 4300 oraz 749 773,05 PLN z § 2810 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom – realizacja zadania pn. *Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich Ofiar Handlu Ludźmi* (zadanie opisane w pkt. 10, celu III. Wsparcie i ochrona ofiar); tj., dofinansowanie ujęte w limicie finansowym Departamentu Budżetu MSWiA w kwocie 134 773,05 PLN oraz przekazana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji dotacja w kwocie 615 000 PLN na realizację ww. zadania w okresie kwiecień-grudzień 2010 r. (31 stycznia 2011 r. – obowiązkowy termin przedstawienia sprawozdania końcowego, na dzień 25 listopada 2010 r. wykonanie opiewało na kwotę 451 962,56 PLN).

Ponadto Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

- w 2009 r. – wydatkował środki finansowe w wysokości ok. 100 000 PLN na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi (cz. 44 - Zabezpieczenie społeczne, dz. 750 Administracja Publiczna). Dodatkowo MPiPS przeznaczyło środki finansowe na wsparcie ośrodków interwencji kryzysowej.
- w 2010 r. – wydatkował środki finansowe w wysokości 70.789 PLN na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi (cz. 44 - Zabezpieczenie społeczne, dz. 750 Administracja Publiczna). Dodatkowo MPiPS przeznaczyło środki finansowe na wsparcie ośrodków interwencji kryzysowej.

Część I

Działania prewencyjne, badania zjawiska

1. Zorganizowanie konferencji krajowej nt. handlu ludźmi (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: październik 2009 r., październik 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W dn. 22 października 2009 r. w gmachu KPRM odbyła się *IV Konferencja Krajowa na temat Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi*. Konferencja została zorganizowana przez Zespół ds. Handlu Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA, w ramach obchodów Europejskiego (UE) Dnia Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Uczestnikami konferencji (ok. 150 osób) byli m.in. przedstawiciele organów ścigania (prokuratura, Policja, Straż Graniczna), Państwowej Inspekcji Pracy, placówek opiekuńczo-wychowawczych i WCPR, urzędów wojewódzkich, wykładowcy szkół policyjnych i szkół SG, sędziowie, przedstawiciele środowisk akademickich oraz organizacji pozarządowych.

W części plenarnej konferencji uczestnicy wysłuchali informacji nt. wykonania *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009-2010*. Ponadto zaprezentowano doświadczenia płynące z realizacji dwu zadań zleconych przez Ministra SWiA, tj. *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* oraz *Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi*.

Przedstawiciele IOM Warszawa, firmy Saatchi&Saatchi Communications oraz MTV Networks Polska zaprezentowali założenia i sposób realizacji kampanii informacyjnej dotyczącej handlu ludźmi pn. „*Handel ludźmi jest faktem*”, w tym spot pt. „*Taśma*” (więcej: część I, pkt 1.1).

W ramach trzech grup roboczych uczestnicy, po wysłuchaniu wystąpień ekspertów w danych dziedzinach, dyskutowali o problemie handlu ludźmi do pracy przymusowej, modelu wsparcia i ochrony dziecka-ofiary handlu ludźmi oraz o działaniach prewencyjnych

w odniesieniu do handlu ludźmi. Rekomendacje z dyskusji zostaną wykorzystane w pracach międzyresortowego Zespołu i jego Grupy Roboczej.

W roku 2010:

W dn. 21 października 2010 r. w gmachu KPRM odbyła się *V Konferencja Krajowa na temat Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi*. Konferencja została zorganizowana przez Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, w ramach obchodów Europejskiego (UE) Dnia Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Uczestnikami konferencji (ok. 200 osób) byli m.in. przedstawiciele organów ścigania (prokuratura, Policja, Straż Graniczna), Państwowej Inspekcji Pracy, placówek opiekuńczo-wychowawczych i WCPR, urzędów wojewódzkich i marszałkowskich, wykładowcy szkół policyjnych i szkół SG, sędziowie, przedstawiciele środowisk akademickich, studenckich poradni prawnych i okręgowych rad adwokackich oraz organizacji pozarządowych.

W części plenarnej konferencji uczestnicy wysłuchali informacji nt. doświadczeń organizacji pozarządowych w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, budowania systemu zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi, w tym informacji o nowelizacji kodeksu karnego, w szczególności w zakresie wprowadzenia definicji handlu ludźmi, a także informacji nt. istniejącego systemu wsparcia ofiar czy działań prewencyjnych. Ponadto przedstawiciele Ośrodka Badań Handlu Ludźmi IPSiR Uniwersytetu Warszawskiego dokonali prezentacji ewaluacji podejmowanych działań celem przeciwdziałania handlowi ludźmi. Zorganizowano także dwa panele dyskusyjne poświęcone organizacji działań prewencyjnych w Polsce oraz analizie systemu eliminowania handlu ludźmi w Polsce.

1.1. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2009 r., październik 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. Wzorem lat ubiegłych, przygotowano baner do zamieszczenia na stronach internetowych instytucji zaangażowanych w system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi.

2. Z uwagi na brak środków finansowych obchody Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych polegały wyłącznie na akcji informacyjnej; w przypadku Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie połączonej z realizacją kursu specjalistycznego (więcej w cz. III, pkt).

Ponadto, dążąc do podniesienia świadomości funkcjonariuszy policji na temat zjawiska handlu ludźmi, Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi KGP podjął współpracę z miesięcznikiem *Policja 997*, której skutkiem był cykl artykułów prasowych dotyczących poszczególnych form handlu ludźmi (nr 1/2009; 2/2009; 3/2009 i 5/2009).

3. W dn. 16 października 2009 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia SG zorganizowano pogadankę dla słuchaczy w celu zwrócenia uwagi na problematykę handlu ludźmi.

W roku 2010:

1. Działania policyjnych ośrodków szkoleniowych:

a) Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie:

- dodanie do rozkazu dziennego Komendanta-Rektora informacji o obchodach Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi,
- zorganizowanie akcji informacyjno-plakatowej,
- zorganizowanie w formie wystawy prezentacji publikacji i materiałów z zakresu zwalczania przestępczości handlu ludźmi, dostępnych w bibliotece szkoły,
- zorganizowanie projekcji filmu „Przesłuchanie” dla pracowników, studentów i słuchaczy uczelni oraz przedstawienie najważniejszych informacji związanych z problematyką handlu ludźmi, w tym uwzględnienie nowelizacji w zakresie prawa karnego,

Szkoła Policji w Pile:

- przeprowadzenie przez przedstawiciela Fundacji ITAKA oraz wykładowcę szkoły ze słuchaczami SP w Pile i z uczniami Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Pile pogadanki nt. „*Poszukiwanie osób zaginionych a zjawisko handlu ludźmi*”, i przekazanie uczestnikom materiałów informacyjnych,
- zorganizowanie cyklu wykładów dla słuchaczy kursów specjalistycznych i zawodowych podstawowych, przeprowadzonych przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Częstochowie,
- umieszczenie na stronie internetowej szkoły linka pn. „*Przeciwdziałanie handlowi ludźmi*” (informacje i publikacje dotyczące handlu ludźmi oraz wykaz podjętych przez szkołę działań prewencyjno-dydaktycznych).

b) Szkoła Policji w Katowicach:

- zorganizowanie prelekcji dla 165 osób – kadry i słuchaczy szkoły przez Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich, przedstawiciela IOM oraz Fundacji ITAKA,
- zorganizowanie we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli WOM w Częstochowie konkursu plastycznego dla uczniów 50 gimnazjów pt. „*Człowiek to nie towar! Stop handlowi ludźmi! Nie bądź obojętny!*”; zaprezentowanie w szkole wystawy prac zgłoszonych do konkursu,
- umieszczenie na stronie internetowej szkoły linka bezpośrednio przekierowującego na zakładkę z informacjami o organizowanych obchodach Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi.

c) Centrum Szkolenia Policji w Legionowie:

- zaprezentowanie słuchaczom szkoły przez holenderską kobiecą grupę performensową przedstawienia pt. „*Sposoby postępowania Policji z osobami dotkniętymi handlem ludźmi*”,
- zorganizowanie dla 332 słuchaczy prelekcji z dyskusją nt. działań policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi i współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi ofiary, którą przeprowadzili przedstawiciele Fundacji La Strada oraz Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi BK KGP,
- zorganizowanie dyskusji nt. „*Właściwego zachowania i postępowania policjantów wobec ofiar handlu ludźmi*” przeprowadzonej przez Pełnomocnika Komendanta CSP w Legionowie ds. Ochrony Praw Człowieka,

- zorganizowanie prelekcji filmu szkoleniowego pt. „MTV EXIT” dla wszystkich słuchaczy szkoleń podstawowych i kursów specjalistycznych; przygotowanie stoiska z materiałami informacyjnymi.

d) Szkoła Policji w Słupsku:

- nawiązywanie podczas prowadzonych zajęć przez wykładowców szkoły do tematyki szkolenia pt. „*Aspekty prawne i praktyczne dotyczące handlu ludźmi*”, przeprowadzonego dn. 19 maja 2010 r. we współpracy z funkcjonariuszami Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie.

2. Działania ośrodków szkolenia Straży Granicznej:

- zorganizowanie pogadanki /prelekcji dla słuchaczy Centralnego Ośrodka Szkolenia SG,
- zorganizowanie prezentacji i wykładu dla słuchaczy Centrum Szkolenia SG oraz pokazu filmu pt. „*Mam na imię Justyna*”.

Pozostałe działania:

1. Po raz pierwszy, oprócz realizacji konferencji krajowej, Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA w dniach 18-19 października 2010 r. zorganizował we współpracy z Niezależnym Zrzeszeniem Studentów na terenie campusu Uniwersytetu Warszawskiego dodatkowe przedsięwzięcia w ramach obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi: ustawienie namiotu informacyjnego, prezentacja materiału filmowego nt. handlu ludźmi, zorganizowanie dwóch paneli dyskusyjnych dla studentów z udziałem ekspertów. 18 października 2010 r. w kinie Kultura zorganizowano przegląd filmów poświęconych handlowi ludźmi. Wydarzeniu towarzyszyła promocja na portalach społecznościowych, program obchodów prezentowany był także w formie prezentacji multimedialnej na chodniku Krakowskiego Przedmieścia. Wydarzenie zostało nagłośnione w mediach (główne programy informacyjne przeprowadziły transmisję, a Superstacja poranną ramówkę poświęciła handlowi ludźmi).

2. Kontynuowano zapoczątkowaną w 2008 r. z inicjatywy IOM Warszawa prezentację mobilnej wystawy zdjęć pn. „*Handel ludźmi nie zna granic*”. Wystawa pokazywana była m.in. z okazji obchodów Dnia Unii Europejskiej przeciwko handlowi ludźmi w gmachu Sejmu RP. Wystawie towarzyszyła dystrybucja broszury informacyjnej pn. „*Handel ludźmi w Polsce*”. Wystawa prezentowana była przez tydzień, co umożliwiło zapoznanie się z tematyką zarówno przez zwiedzających gmach Sejmu RP, jak też przez parlamentarzystów.

3. Dn. 18 października 2010 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie zorganizowało wieczór filmowy połączony z wykładami i dyskusją nt. zjawiska handlu ludźmi i zagrożeń z nim związanych celem podniesienia świadomości oraz zwrócenia uwagi studentów oraz innych osób, należących do grupy ryzyka. Wieczór filmowy stanowił jeden z elementów kampanii społecznej trwającej do listopada 2010 r. mającej na celu uwrażliwienie społeczeństwa na zjawisko handlu dziećmi, w tym wykorzystywanie małoletnich do żebractwa prowadzonej przez Centrum we współpracy z KWP w Krakowie na terenie województwa małopolskiego.

4. W grudniu 2010 r. MSWiA sfinansowało dodruk plakatów informujących o procederze handlu dziećmi. Ulotki oraz plakaty zostały rozdystrybuowane za pośrednictwem KWP w Krakowie do poszczególnych komend Policji w woj. małopolskim. Ponadto materiały dotyczące zjawiska handlu ludźmi i dziećmi zostały umieszczone na stronie Centrum www.pomocprawna.org oraz w serwisie Interia.pl.

2. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W oparciu o środki finansowe pozostające w dyspozycji MSWiA:

- a) opublikowano 3 ogłoszenia w prasie tematycznej ostrzegające przed niewiarygodnymi pracodawcami, jak również wskazujące adresy instytucji udzielających pomocy w takich przypadkach.
- b) w Przewodniku „Pracodawcy 2008/2009” wydawanym przez Grupę Pracuj zamieszczono informację w formie plakatu reklamowego (przewodnik dostępny jest w wersji papierowej i interaktywnej - elektronicznej).

2. Kontynuowano zapoczątkowaną w 2008 r. z inicjatywy IOM Warszawa prezentację mobilnej wystawy zdjęć „*Handel ludźmi nie zna granic*”. Wystawa pokazywana była w gmachu Szkoły Policji w Katowicach, w foyer sali koncertowej urzędu miejskiego w Radomiu, podczas Kongresu Kobiet w Pałacu kultury i Nauki w Warszawie.

Ponadto w okresie bezpośrednio poprzedzającym 18 października - Dzień UE przeciwko Handlowi Ludźmi magazyn studencki DLACZEGO zamieścił informację o samym zjawisku oraz o wystawie. W październiku elektroniczna wersja wystawy w postaci 10” spotu była emitowana w wagonikach metra na ekranach AMS. Spot został również umieszczony na platformie YouTube. Wystawa pokazana została na Ukrainie w ramach kampanii *Human Life is not for sale*.

3. Z inicjatywy IOM we współpracy z agencją reklamową Saatchi and Saatchi, MTV Networks Polska oraz MSWiA została przeprowadzona kampania prewencyjna związana z wykorzystaniem do pracy przymusowej. Spot „Taśma” wyreżyserowany przez zespół 2Dajrektors emitowany był w okresie 18 października – 30 listopada na kanałach MTV Networks Polska (MTV, VIVA, Comedy Central, VH1). Do kampanii przyłączyła się stacja TVN, która od 18 do 31 października emitowała spot dwa razy dziennie na kanałach Turbo, Style, TVN7, Warszawa, Religia. Równoległe z produkcją spotu prowadzono działania PR odraz dokonywane były zmiany na stronie www.stophandelludzmi.pl. Informacja o kampanii pojawiła się również w serwisie portalu gazeta.pl

4. W 2009 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych kontynuowało kampanię informacyjną ostrzegającą polskich obywateli zamierzających podjąć pracę za granicą przed korzystaniem z usług niewiarygodnych pośredników pracy oraz prezentującą warunki podejmowania legalnej pracy w poszczególnych krajach i sposoby postępowania w sytuacji łamania przez pracodawców obowiązujących przepisów i norm. Jednocześnie wskazywano na jaki zakres pomocy ze strony konsula RP mogą liczyć osoby, które zostaną oszukane.

Wymienione ostrzeżenia zawiera Poradnik „*Polak za granicą*”, który w 2009 r. po raz pierwszy ukazał się tylko w wersji elektronicznej, zamieszczanej na stronie internetowej MSZ (www.msz.gov.pl) w katalogu „Informacje konsularne”. Urzędy konsularne RP zostały zobowiązane do jego bieżącej aktualizacji. Także strony internetowe ambasad RP zawierają

informacje dotyczące podejmowania pracy w krajach ich urzędowania oraz zasad postępowania w przypadku naruszania praw pracowniczych.

5. W ramach opieki konsularnej nad polską migracją zarobkową urzędy konsularne RP podejmują interwencje na rzecz osób poszkodowanych lub oszukanych przez nieuczciwych pośredników i pracodawców zagranicznych. W tych sprawach konsulowie współpracują z miejscowymi instytucjami i organizacjami właściwymi dla rozwiązywania problemów z zakresu zatrudniania cudzoziemców. Urzędy konsularne funkcjonujące w krajach UE wspierały lokalne punkty informacyjne działające przy władzach gmin, związkach zawodowych, organizacjach pozarządowych oraz ośrodkach polonijnych. Ośrodki te służą stosownymi informacjami i udzielają niezbędnej pomocy polskim obywatelom. Kontynuowano również praktykę dystrybuowania, we współpracy z miejscowymi władzami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, poradników i informatorów dla Polaków podejmujących pracę.

6. W 2009 r. ówczesny Departament Migracji MPiPS w ramach projektu pn. *„Działania ukierunkowane na osoby migrujące z i do Polski, w zakresie szkoleń, doradztwa, kampanii informacyjno-promocyjnej”* współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki prowadził działania informacyjne poprzez umieszczenie na portalu www.powroty.gov.pl informacji dla osób udających się do pracy zagranicą. Informacje miały formę czatu, gdzie zaproszony ekspert odpowiadał na pytania internautów i udzielał porad. W ten sposób przekazano m.in. informacje z zakresu: co to jest bezpieczna oferta pracy, jak rozpoznać nieuczciwą ofertę pracy, w jaki sposób należy sprawdzać oferty pracy przed wyjazdem zagranicą, gdzie szukać pomocy prawnej dla osób oszukanych przez zagranicznego pracodawcę, etc. Obecnie zadanie to pozostaje w zakresie działania Departamentu Rynku Pracy MPiPS.

7. Fundacja La Strada w okresie czerwiec/lipiec 2008 – styczeń 2010 r. realizowała projekt pn. *„Zapobieganie handlowi kobietami z Europy Środkowej i Wschodniej – informacja – prewencja – identyfikacja – interwencja”*. W ramach projektu prowadzono kampanie informacyjne w Internecie: na website Onet na podstronie „Kobieta” oraz podstronie zawierającej wyszukiwarke połączeń autobusowych ukazywały się informacje dla osób wyjeżdżających za granicę. Ponadto Fundacja prowadziła poradnictwo telefoniczne i internetowe, a także spotkania z uczniami szkół ponadgimnazjalnych i ich rodzicami oraz młodzieżą wyższych uczelni z województwa mazowieckiego.

8. W 2009 r. pracownicy ITAKI-Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych prowadzili poradnictwo skierowane do osób zagrożonych zaginięciem ze szczególnym uwzględnieniem ewentualnych ofiar handlu ludźmi. Z pracownikami fundacji kontaktowały się osoby, które zamierzały wyjechać za granicę w poszukiwaniu pracy, a bały się, że mogą stać się ofiarami przestępstwa handlu ludźmi, przymusowej lub niewolniczej pracy. Osoby te korzystały z informacji umieszczonych na stronie internetowej www.bezpiecznapraca.eu. Serwis skierowany jest do osób poszukujących pracy za granicą, myślących o wyjeździe lub już zdecydowanych na wyjazd. Serwis zawiera informacje jak bezpiecznie wyjechać za granicę, jak ustrzec się zostania ofiarą handlu ludźmi, jak zapewnić swoje bezpieczeństwo już po dotarciu na miejsce oraz co zrobić w sytuacji gdy zostało się oszukany. Strona www.bezpiecznapraca.eu została stworzona w 2007 r. w ramach ogólnopolskiej kampanii informacyjno-edukacyjnej „Bezpieczna Praca”.

Przez cały 2009 r. działała 24h linia wsparcia dla zaginionych i ich rodzin. Non-stop przy telefonie zaufania pracował Zespół Poszukiwań i Identyfikacji ITAKI, który rejestrował przypadki zaginięć za granicą, prowadził poszukiwania i udzielał wsparcia rodzinom osób zaginionych. Spośród 2479 aktualnie poszukiwanych zaginionych osób, 306 zaginęło poza

granicami kraju (dane z 16 grudnia 2009 r.), co stanowi ponad 12%. W okresie od 1 stycznia do 30 listopada 2009 r. Fundacja ITAKA przyjęła 1429 nowych zgłoszeń zaginięcia obywateli Polski w kraju i za granicą.

W 2009 r. Fundacja ITAKA odnotowała 10 przypadków zaginięć, w których po opisanu okoliczności zaginięcia lub ustaleniu miejsca pobytu osoby zaginionej można z pewnością stwierdzić, że przyczyną zaginięcia był handel ludźmi lub działanie zbliżone do tego przestępstwa. Od stycznia 2010 r. Fundacja ITAKA wprowadzi procedurę rejestracji spraw, w których okoliczności zaginięcia wskazują na popełnienie wobec osoby zaginionej przestępstwa handlu ludźmi. Dzięki temu w przyszłym roku będzie możliwe podanie wiarygodnych danych statystycznych dotyczących osób zaginionych w związku z przestępstwem handlu ludźmi.

Zespół Poszukiwań i Identyfikacji Fundacji ITAKA wykonywał działania polegające na: przyjmowaniu zgłoszeń o zaginięciu osoby; weryfikacji w Komendzie Głównej Policji wszystkich danych dotyczących osób zaginionych; wprowadzaniu spraw do Bazy Danych Osób Zaginionych i NN; organizacji poszukiwań; współpracy z konsulatami RP; monitorowaniu pracy policji; publikacji w mediach komunikatów o zaginięciach (prasa polska, zagraniczna, polonijna); współpracy z zagranicznymi organizacjami szukającymi osób zaginionych; udzielaniu porad prawnych rodzinom osób, które zaginęły w trakcie pracy za granicą.

W roku 2010:

1. Dn. 12 maja 2010 r. w Warszawie odbyło się szkolenie poświęcone handlowi ludźmi, przeznaczone dla personelu dyplomatycznego i konsularnego przygotowane przy współpracy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA z Grupą Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (TF-THB CBSS) oraz IOM Mołdowa, sfinansowane z budżetu Grupy w ramach realizowanego od 2008 projektu szkoleniowego dla tej grupy praktyków. W szkoleniu udział wzięli przedstawiciele krajów, dla których Polska jest krajem docelowym i krajem pochodzenia ofiar handlu ludźmi. Szkolenie prowadzili eksperci TF-THB CBSS, MSWiA i KGP, Fundacji La Strada, ODIHR/OBWE i IOM Mołdowa. Materiały szkoleniowe zostały umieszczone na stronie MSWiA (www.mswia.gov.pl/thb) i na stronie TF-THB CBSS (www.cbss.org/tfthb).

2. W 2010 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, w związku z licznymi przypadkami przestępstwa handlu ludźmi popełnianego wobec obywateli RP poza granicami kraju, zwrócił się z prośbą do Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych o przesłanie do konsulatów RP informacji o Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi (KCIK), do którego obywatele RP będący ofiarami handlu ludźmi mogą zgłaszać się po pomoc w trakcie pobytu za granicą, jak i po powrocie do kraju (w ramach KCIK nie jest możliwe pokrycie kosztów powrotu obywateli RP do Polski). Z prośbą o przekazywanie informacji o KCIK Zespół zwrócił się także do Głównego Inspektoratu Pracy. Informacja powinna być przekazywana instytucjom, od których GIP jako instytucja łącznikowa otrzymuje informacje o przypadkach handlu ludźmi.

3. W oparciu o środki finansowe pozostające w dyspozycji MSWiA w okresie lipiec-wrzesień opublikowano 3 ogłoszenia w prasie tematycznej pn. „Praca i nauka za granicą” ostrzegające przed niewiarygodnymi pracodawcami, jak również wskazujące adresy instytucji udzielających pomocy w takich przypadkach.

4. W 2010 r. MSWiA wsparło finansowo organizowaną przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie kampanię informacyjną, która objęła w szczególności obszar województwa

zachodniopomorskiego. W ramach kampanii przeprowadzono sondaż nt. świadomości mieszkańców o zjawisku handlu ludźmi, przygotowano film pt. „*Wszyscy na sprzedaż*” z udziałem młodzieży i osób zajmujących się pomocą dla ofiar, zorganizowano kampanię informacyjną obejmującą diapazony, billboardy i plakaty, opublikowano materiały w Internecie. Informacje o kampanii prezentowane były w mediach ogólnopolskich.

Kampanię zakończyła konferencja ogólnopolska zorganizowana dn. 13 października 2010 r. w Szczecinie, pn. „*Handel ludźmi jako współczesna forma niewolnictwa*” adresowana do przedstawicieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych woj. zachodniopomorskiego, a także innych instytucji zajmujących się problemem handlu ludźmi i pomocą ofiarom przestępstw.

5. W ramach kampanii informacyjnej pn. „*Wyjeżdżam, pracuję powracam*” dn. 13 października 2010 r. w siedzibie MSWiA Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zorganizował szkolenie dla pracowników biur karier i 3 studenckich poradni prawnych.

6. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wsparło Kampanię Informacyjną pn. „*Nie ufaj bezGRANICznie*” realizowaną na terenie województwa podlaskiego, w ramach której dystrybuowana jest ulotka dla osób wyjeżdżających za granicę, przed seansami kinowymi prezentowany jest film pt. „*Justyna*” poruszający problematykę handlu ludźmi, zorganizowane zostały happeningi pn. „*Nie jesteś na sprzedaż*”. Dofinansowanie pozwoliło na druk składanego kalendarza formatu karty kredytowej, zawierającego najważniejsze telefony dla osób rozważających wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy.

7. W 2010 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zleciło dodruk publikacji pn. „*Kompas podróży – Poradnik dla wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy*” – publikacja zawiera szereg informacji dla obywateli zamierzających podjąć pracę za granicą, w tym adresy polskich placówek na terenie UE, jak też instytucji świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi.

8. Kontynuowano zapoczątkowaną w 2008 r. z inicjatywy IOM Warszawa prezentację mobilnej wystawy zdjęć pn. „*Handel ludźmi nie zna granic*”. Wystawa pokazywana była w maju 2010 r. w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego.

9. W 2010 r. kontynuowana była, zrealizowana z inicjatywy IOM we współpracy z agencją reklamową Saatchi and Saatchi i MSWiA kampania prewencyjna związana z wykorzystaniem do pracy przymusowej. Spot „*Taśma*” wyreżyserowany przez zespół 2Dajrektors emitowany był na łamach kanału TVP Info, emisję zaplanowano na czerwiec 2010 r.

10. Wszystkie urzędy konsularne w krajach docelowej migracji zarobkowej kontynuują działalność informacyjną dotyczącą warunków podejmowania legalnego zatrudnienia oraz sposobów postępowania w sytuacjach łamania przez pracodawców prawa związanego z wykonywaniem pracy i norm bezpieczeństwa pracy. W ramach prowadzonej kampanii informacyjnej przekazywane są również informacje wskazujące na możliwości i zakres pomocy ze strony konsula, na jakie mogą liczyć osoby pokrzywdzone.

W celu skutecznego rozpowszechniania informacji wykorzystywane są głównie narzędzia informatyczne. Na stronach internetowych placówek w stolicach państw EOG uaktualniane są informacje adresowane do zamierzających przyjechać lub już tam przebywających obywateli polskich. Część urzędów we współpracy z miejscowymi władzami, odpowiednimi organizacjami czy związkami zawodowymi wydaje i dystrybuuje broszury lub poradniki opisujące miejscowe warunki życia i pracy oraz organizuje spotkania informacyjne oraz seminaria dla migrantów zarobkowych w ich skupiskach. Ponadto wybrane placówki przeznaczają w tym celu specjalne linie telefoniczne, np. Call Center w Londynie.

Ostrzeżenia zawierające informacje kierowane do obywateli polskich zamierzających podjąć pracę za granicą obejmuje również publikacja pt. „*Polak za granicą*”, która od 2009 r. ukazuje się na stronie internetowej MSZ.

Na portalu www.powroty.gov.pl kontynuowano publikację informacji dla osób udających się do pracy zagranicą. Informacje mają formę zapisu z czatu, gdzie zaproszony ekspert odpowiadał na pytania internautów i udzielał porad m.in. na temat sposobów sprawdzenia oferty pracy przed wyjazdem zagranicę, podmiotów udzielających pomocy prawnej dla osób oszukanych przez zagranicznego pracodawcę, etc.

11. Polskie urzędy konsularne w sposób priorytetowy zajmują się powziętymi informacjami dotyczącymi przypadków osób poszkodowanych przez nieuczciwych pracodawców oraz pośredników pracy podejmując na ich rzecz adekwatne interwencje. Omawiane przypadki i doświadczenia skłoniły konsulów do utrzymywania bliskich, roboczych kontaktów nie tylko z organami wymiaru sprawiedliwości, ale także z lokalnymi instytucjami zajmującymi się prawem pracy, jego przestrzeganiem oraz nadzorem nad jego realizacją, odpowiednikami inspekcji pracy, w poszczególnych krajach.

12. Departament Konsularny MSZ kontynuował program obowiązkowych szkoleń dla kandydatów przewidzianych na stanowiska konsularne w polskich przedstawicielstwach, zawierający problematykę przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi. W 2010 r. przeszkolono 150 osób. Kursy prowadzone są w formie wykładów, prezentacji, dyskusji, ćwiczeń praktycznych oraz spotkań w instytucjach zewnętrznych. Szkolenia dotyczą w znacznym stopniu opieki konsularnej, która obejmuje także przeciwdziałanie różnym patologicznym zjawiskom, mogącym wystąpić w pracy konsularnej a problematyka handlu ludźmi, zjawisko niewolniczej pracy, prostytutki, itd. ujęte są w zakresie tematycznym praktyk.

13. Fundacja ITAKA-Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych w 2010 r. kontynuowała prowadzenie poradnictwa telefonicznego lub mejlowego w ramach programu „*Bezpieczna praca*”.

Ponadto wprowadzono zasadę zbierania danych statystycznych dotyczących przypadków zaginięć związanych z handlem ludźmi. Za sprawę, której przypisany jest status handel ludźmi uznaje się sprawę, w której postawiona diagnozę na podstawie zebranych danych, iż mogło dojść do przestępstwa handlu ludźmi. Fundacja przyjęła 6 zgłoszeń w sprawie zaginięć pełnoletnich kobiet, które wyjechały do pracy za granicą lub w Polsce i były zmuszane do prostytutki lub praktyk seksualnych, na które się nie godziły lub planowano, aby świadczyły usługi seksualne (tak twierdziły po ich odnalezieniu). Wszystkie sprawy są obecnie wyjaśnione (ustalono miejsce pobytu kobiet). Jedno zgłoszenie dotyczyło zaginięcia nastolatki; miejsce jej pobytu ustalono na terenie Polski.

3. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

Stan realizacji:

W roku 2009:

Zespół ds. Handlu Ludźmi MSWiA opracował dwujęzyczną: rosyjsko-ukraińską ulotkę informacyjną, która w nakładzie 140 000 szt. za pośrednictwem Ministerstwa Spraw

Zagranicznych została przekazane do Urzędów Konsularnych RP w Rosji i na Ukrainie. W okresie lipiec – wrzesień były doręczane cudzoziemcom ubiegającym się o wizy.

W roku 2010:

1. W 2010 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA opracował ulotkę informacyjną nt. wykonywania pracy na terytorium RP przez cudzoziemców, obywateli państw azjatyckich-krajów pochodzenia ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej w Polsce. Tłumaczenie ulotki zapewnił Departament Konsularny. Tłumaczenie dotyczyło 14 języków. Ulotka jest wykorzystywana przez konsulów podczas rozmów z cudzoziemcami starającymi się o wizę w krajach pochodzenia.

2. W 2010 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zlecił aktualizację, tłumaczenie i wydruk ulotki w językach angielskim, rosyjskim, bułgarskim, wietnamskim i rumuńskim, w celu jej dystrybucji przez funkcjonariuszy Straży Granicznej informującej potencjalne ofiary handlu ludźmi o zjawisku, możliwości poszukiwania pomocy i uzyskania wsparcia na terytorium RP.

3. Dn. 21 stycznia 2010 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi MSWiA we współpracy z Biurem OSCE ODHIR zorganizował spotkanie poświęcone problemowi cudzoziemców, wobec których pracodawcy dopuścili się naruszenia ich praw pracowniczych lub którzy stali się ofiarami handlu ludźmi do pracy przymusowej. Oprócz analizy sprawy prezentowanej przez Kancelarię Prawną KGLA, spotkanie stanowiło okazję do rozmowy instytucji zaangażowanych w zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi oraz organizacji pozarządowych z przedstawicielami związków zawodowych (NSZZ „Solidarność” oraz Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych) o możliwości współpracy w zakresie wsparcia ww. grup cudzoziemców.

W wyniku tej współpracy prowadzono przygotowania do szkolenia prawników związków zawodowych, które zaplanowano na styczeń 2011 r.

4. W dn. 14-15 czerwca 2010 r. odbyło się szkolenie pn. *„Legalność zatrudnienia i pobyt obywateli państw trzecich w Polsce”* zorganizowane przez Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych we współpracy z Główną Inspekcją Pracy i Niezależnym Samorządnym Związkiem Zawodowym „Solidarność” ze środków BSLN. Celem szkolenia było przekazanie przedstawicielom uczestniczących organizacji pozarządowych zasad dotyczących legalnego zatrudnienia i pobytu w Polsce, w celu zapewnienia możliwie najlepszego wsparcia cudzoziemcom elementem szkolenia było studium przypadków.

4. Opracowanie corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: I poł. 2009 r., I poł. 2010 r.

Stan realizacji:

W październiku 2009 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA opublikował (w liczbie 1 200 egz.) drugie opracowanie nt. handlu ludźmi pt. *„Handel ludźmi w Polsce. Materiały do Raportu 2009”*. Publikacja była dystrybuowana podczas *IV Konferencji Krajowej na temat Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi*, a następnie wśród instytucji zaangażowanych w system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. Publikacja jest dostępna w wersji pdf

na stronie internetowej MSWiA (www.mswia.gov.pl/thb). Część publikacji przetłumaczono na j. angielski.

Publikację kolejnego raportu planuje się w 2011 r.

Pozostałe działania:

1. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA opracował:

- płytę DVD z materiałami nt. handlu ludźmi (1000 egz.); dystrybuowaną m.in. podczas *V Konferencji Krajowej na temat Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi*, a także podczas szkoleń i konferencji.
- broszurę pn. „*Handel ludźmi w Polsce*”; dystrybuowaną m.in. podczas obchodów Dnia UE przeciwko handlowi ludźmi i *V Konferencji Krajowej*; materiał przekazano zainteresowanym Wydziałom Prewencji Policji i organizacjom pozarządowym.

2. W 2010 r. Instytut Wymiaru Sprawiedliwości opracował analizę nt. problematyki handlu ludźmi pn. „*Analiza orzeczeń sądowych za lata 1999-2009 w sprawach dotyczących handlu ludźmi z art. 253 k.k. oraz wybranych losowo spraw z art. 204§4 k.k.*”. Celem analizy było m.in. zbadanie spraw karnych w zakresie oceny kwalifikacji prawnej oraz wykładni znamion przestępstwa handlu ludźmi, także w kwestii odwołania się przez sądy do orzecznictwa SN oraz Protokołu z Palermo i decyzji ramowej UE, oceny praktyki dotyczącej przesłuchania ofiar i zastosowania tzw. czasu do namysłu, przestrzegania praw ofiar czy sądowego wymiaru kary.

3. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w 2010 r. opracowało dwa raporty pt.: „*Zjawisko handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców przebywających w Polsce*” oraz „*Zjawisko handlu dziećmi w Polsce*”.

4. Fundacja Dzieci Niczyje podjęła następujące inicjatywy:

- przeprowadzenie badania opinii i doświadczeń profesjonalistów dot. problemu handlu dziećmi (www.dzieciofiaryhandlu.pl);
- opracowanie analizy prawnej dotyczącej zapisów prawnych regulujących sytuację dzieci-ofiar handlu ludźmi wraz z rekomendacjami w zakresie zmiany prawa i usprawnienia systemu pomocy;
- przygotowanie 33 numeru kwartalnika pt. „*Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*” poświęconego problemowi komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci i handlu dziećmi w Polsce (informacja będzie umieszczona na stronach: www.dzieckokrzywdzone.pl, www.dzieciofiaryhandlu.pl);
- prowadzenie strony internetowej www.dzieciofiaryhandlu.pl skierowanej do profesjonalistów, którzy mogą w ramach pracy zawodowej stykać się z dziećmi-ofiarami handlu lub dziećmi z grup ryzyka.

5. Opracowanie metodyki oraz zakresu gromadzenia informacji o zjawisku (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Prokuratura Krajowa, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i ośrodkami naukowymi.

Termin realizacji: II poł. 2009 r. – opracowanie założeń systemu
II poł. 2010 r. – wdrażanie systemu

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W publikacji MSWiA „*Handel ludźmi w Polsce. Materiały do Raportu 2009*” zamieszczona została analiza danych statystycznych dot. zjawiska handlu ludźmi w Polsce oraz ofiar handlu ludźmi.

2. Biuro do Spraw Przestępczości Zorganizowanej Prokuratury Krajowej prowadzi monitoring postępowań przygotowawczych, których przedmiotem jest handel ludźmi. Przedmiotem badań Biura są wszczęte i prowadzone postępowania przygotowawcze. (Dotychczasowa praktyka obejmowała monitoring postępowań prowadzonych w kierunku art. 204 § 1, 2, 3 i 4 k.k., art. 203 k.k. oraz art. 253 § 1 i 2 k.k. Mając jednakże na względzie definicję handlu ludźmi wynikającą z aktów prawa międzynarodowego przyjęto obecnie praktykę zaniechania monitorowania w dotychczasowym kształcie postępowań przygotowawczych, prowadzonych w kierunku art. 204 § 1 i 2 k.k. Czyny stanowiące takie zachowanie nie stanowią przestępstwa handlu ludźmi. Istotnym argumentem za takim stanowiskiem jest również kształt noweli Kodeksu karnego i proponowane brzmienie art. 189a k.k. oraz art. 115 § 22 k.k. definicja).

3. W okresie od maja 2008 r. do listopada 2009 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA realizował projekt ICMPSD „*Trafficking in Human Beings, Data Collection and Harmonised Information Management Systems*”. W realizacji projektu udział wzięli eksperci z Policji, Straży Granicznej, Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej i Fundacji La Strada. Celem projektu było opracowanie ujednoliconych we wszystkich krajach biorących udział w projekcie (tj. Słowacji, Czechach i Portugalii) wskaźników, według których powinny być zbierane dane statystyczne nt. handlu ludźmi – ofiar i sprawców tego przestępstwa.

Rezultaty projektu pozwoliły na opracowanie zestawu wskaźników, który został wykorzystany w Polsce. Po zbadaniu możliwości organizacyjnych uznano, że dane statystyczne danych nt. ofiar i nt. sprawców tego przestępstwa będą zbierane przez dwa podmioty. Dane nt. ofiar handlu ludźmi od kwietnia 2009 r. zbierała organizacja pozarządowa odpowiedzialna za realizację zadania zleconego przez Ministra SWiA pn. *Prowadzenia Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich Ofiar Handlu Ludźmi*. W roku 2009 tą organizacją była Fundacja La Strada.

Dane dostarczane będą do MSWiA jako ich głównego odbiorcy oraz instytucji odpowiedzialnej za ich analizę w formie elektronicznej w postaci bazy danych, z wyłączeniem danych personalnych oraz prezentowane w formie uniemożliwiającej identyfikację ofiar.

Drugą instytucją zaangażowaną w zbieranie danych będzie Ministerstwo Sprawiedliwości. Korzystając z opracowanych w ramach ww. projektu wskaźników, Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA we współpracy z Wydziałem Statystyki Departamentu Organizacyjnego MS opracował zakres danych, który jest możliwy do uzyskania. MSWiA wystąpiło do Ministerstwa Sprawiedliwości w prośbą o rozważenie możliwości podjęcia prac, które pozwoliłyby na uruchomienie nowego sposobu gromadzenia danych w roku 2010.

W związku z udziałem policji w ww. projekcie, KGP dokonała wstępnej analizy kategorii informacji dostępnych w policyjnych bazach danych pod kątem wskaźników zaproponowanych w podręczniku ICMPSD.

Pozostałe działania:

4. Po raz pierwszy w roku 2009 Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS otrzymał dane o ilości rodzin oraz osób w rodzinie otrzymujących pomoc społeczną ze względu na fakt bycia ofiarą handlu ludźmi. Statystyki te obejmują zarówno obywateli Polski, jak również cudzoziemskie ofiary handlu ludźmi (art. 5a ustawy o pomocy społecznej). W przypadku cudzoziemców informacje te dotyczą także liczby przyznanych świadczeń, kwoty oraz formy pomocy. Wymienione dane zawarte są w sprawozdaniu półrocznym MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za styczeń – czerwiec 2009 r. i zostały na stałe włączone do ww. sprawozdania.

5. W Departamencie Świadczeń Rodzinnych MPiPS zostały przygotowane „Założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem”, które w dniu 30 czerwca 2009 r. przyjęła Rada Ministrów. Obecnie nad projektem ustawy o systemie wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej nad dzieckiem pracuje Rządowe Centrum Legislacji.

W „Założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem” zakłada się rozbudowanie sfery statystyki w celu stałego monitorowania sytuacji ilościowej i jakościowej w systemie wsparcia rodziny i organizacji pieczy zastępczej. Przygotowywane zmiany systemowe rozłożone są na wiele lat, zatem niezbędna jest systematycznie prowadzona sprawozdawczość umożliwiająca w trakcie wdrażania zmian wprowadzanie mechanizmów modyfikujących budowany system, natomiast docelowo umożliwiająca jego całościową kontrolę. Wśród danych, które Departament zamierza gromadzić znajdują się również na informacje dotyczące dzieci cudzoziemskich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych (m.in.: liczba, wiek, płeć, czas przebywania, sytuacja prawna – status, kraj pochodzenia). W przyszłości na ich podstawie możliwe będzie przygotowywanie szczegółowych raportów dotyczących sytuacji dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej.

W roku 2010:

1. W 2010 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA kontynuował prace nad stworzeniem listy wskaźników nt. handlu ludźmi. W marcu 2010 r., w wyniku rezultatów monitoringu kwestionariuszy sporządzanych przez pracowników Fundacji La Strada realizującej zadanie zlecone przez Ministra SWiA - Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi, Zespół dokonał zmian w kwestionariuszu.

Ponadto, w wyniku współpracy z Wydziałem Statystyk Departamentu Organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości opracowano listę wskaźników, które mogłyby być zbierane przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz przez Prokuraturę Generalną. W lipcu 2010 r. Minister SWiA do Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości o rozważenie możliwości podjęcia prac, które pozwoliłyby na uruchomienie nowego sposobu gromadzenia danych w roku 2011.

W odpowiedzi Prokuratura Generalna dokonała analizy listy zaproponowanych wskaźników. Wskazano, iż konieczna jest analiza materiału dowodowego postępowań przygotowawczych. Wnioski wynikające z takiej analizy będą przedmiotem corocznego opracowania Departamentu do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Generalnej.

W Ministerstwie Sprawiedliwości podjęto czynności zmierzające do pozyskiwania danych statystycznych, poprzez rozbudowanie istniejącego wzoru karty statystycznej (MS-S28) w sprawie karnej z oskarżenia publicznego z orzeczenia prawomocnego oraz zaprojektowanie wzoru nowego sprawozdania. Zmodyfikowany wzór karty statystycznej MS - S28

i projektowane sprawozdanie zostaną przekazane do Głównego Urzędu Statystycznego, celem ich zamieszczenia w wydawanym corocznie na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439, z późn. zm.) rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012 i rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012. Należy sądzić, że prace zostaną zakończone w 2011 r.

3. W związku ze zmianą w prokuraturze, której konsekwencją była likwidacja Prokuratury Krajowej w Ministerstwie Sprawiedliwości i powstanie od dn. 31 marca 2010 r. nowej struktury, Prokuratura Generalna nie jest podmiotem administracji rządowej, ale samodzielną instytucją. Wyznaczony prokurator sprawuje także zwierzchni nadzór służbowy nad postępowaniami o handel ludźmi prowadzonymi od 2010 r. w Wydziałach V Prokuratur Apelacyjnych

W 2010 r. Departament do spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Generalnej kontynuował gromadzenie informacji o rejestrowanych, wszczętych i zakończonych postępowaniach przygotowawczych w sprawach o czyny z art. 189a k.k., art. 203 k.k., art. 204 § 3 k.k. i art. 204 § 4 k.k. W wyniku analizy *Sprawozdania z monitoringu postępowań przygotowawczych, których przedmiotem jest handel ludźmi w projekcie Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* zaproponowano inną niż dotychczas formułę realizacji tego zadania w celu zebrania możliwie pełnych danych, zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym.

W celu prawidłowej realizacji zadań prokuratury związanych z czuwaniem nad ściganiem przestępstw oraz w celu poprawy sprawności i efektywności prowadzonych postępowań przygotowawczych Z-ca Prokuratora Generalnego zwrócił się do Prokuratorów Apelacyjnych o rozważenie możliwości stworzenia adekwatnego systemu monitoringu postępowań o handel ludźmi.

6. Wspieranie merytoryczne, organizacyjne i finansowe (w zależności od posiadanych środków budżetowych) badań nad zjawiskiem handlu ludźmi. Wykorzystanie do tych celów środków m.in. z programów Unii Europejskiej (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Instytucje reprezentowane w Zespole ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

Termin realizacji: zadanie stałe

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W rezultacie dyskusji, jaka toczyła się podczas *IV Konferencji Krajowej na temat Zwalczenia i zapobiegania Handlowi Ludźmi*, Ambasada Wielkiej Brytanii zadeklarowała gotowość sfinansowania badania opinii publicznej na temat zjawiska handlu ludźmi. W ramach przygotowań do planowanego badania Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA przygotował projekt ankiety, który był diskutowany w ramach prac Grupy Roboczej. Projekt będzie kontynuowany w roku 2010.

2. Z uwagi na fakt, że problem nielegalnej adopcji pozostaje zjawiskiem nierozpoznawalnym, MSWiA zwróciło się do Ministerstwa Sprawiedliwości o rozważenie możliwości zlecenia Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości dokonania analizy akt sądowych z lat 1999-2009 pod

kątem okoliczności popełnienia przestępstw nielegalnej adopcji, a zwłaszcza profilu sprawców i sposobu ich działania, profilu ofiary oraz przesłanek, na podstawie których sąd skazał za przestępstwo nielegalnej adopcji. Wskazano na konieczność analizy akt obejmujących zarówno art. 253 § 2 k.k., jak i art. 253 § 1 k.k.

3. Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi KGP kontynuował współpracę z Ośrodkiem Badań Handlu Ludźmi Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego związaną z realizacją badań dotyczących relacji sprawca – ofiara w sprawach handlu ludźmi w celu wykorzystania seksualnego oraz interpretacji przepisów karnych ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów. Centralny Zespół nawiązał również współpracę z Ośrodkiem Badań nad Migracjami Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego w związku z projektem badawczym dotyczącym penalizacji zjawiska pracy przymusowej.

Ponadto, we współpracy z Centralnym Zespołem, w ramach działalności Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi opracowany został kwestionariusz ewaluacyjny, celem kompleksowego zdiagnozowania potrzeb szkoleniowych funkcjonariuszy policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

W roku 2010:

W lutym 2010 r. w wyniku współpracy MSWiA z Ambasadą Wielkiej Brytanii oraz partnerów projektu (IOM, Fundacją La Strada i Fundacją Dzieci Niczyje), dzięki wsparciu finansowemu Ambasady Wielkiej Brytanii, TSN OBOP przeprowadził badanie pn. „*Społeczna świadomość zagrożeń związanych z handlem ludźmi i podejmowaniem pracy za granicą*” (wyniki dostępne są na stronie: <http://www.tnsglobal.pl/handelludźmi> oraz www.mswia.gov.pl/thb). Założenia merytoryczne projektu opracowane przez Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA były konsultowane także w Grupie Roboczej międzyresortowego Zespołu do Spraw. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi oraz z brytyjskim UK Human Trafficking Centre. Wyniki badania zaprezentowano podczas konferencji prasowej dn. 22 marca 2010 r.

Badanie przeprowadzone zostało na losowej, reprezentatywnej próbie 1005 Polaków w wieku 15 i więcej lat, techniką wywiadów bezpośrednich w domu respondentów w trybie tzw. omnibusa, tj. stanowiło część badania dotyczącego problematyki społecznej. Badanie dotyczyło z jednej strony gotowości do podjęcia przez Polaków pracy za granicą, w tym pracy nielegalnej, wiedzy związanej z organizacją bezpiecznego wyjazdu za granicę w celu podjęcia pracy, jak również wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi a także wiedzy nt. instytucji, które udzielają pomocy ofiarom handlu ludźmi. Rezultaty badania stanowiły podstawę do analizy efektywności prowadzonych dotychczas działań prewencyjnych oraz planowania działań przy konstrukcji projektu *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012*.

Pozostałe działania:

1. Przedstawiciele Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi BK KGP oraz Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA wzięli udział w międzynarodowym projekcie dotyczącym zjawiska pracy przymusowej i handlu ludźmi do pracy przymusowej realizowanym w 2010 r. przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi UW we współpracy z Europejskim Instytutem Prewencji Kryminalnej i Kontroli z Helsinek (HEUNI).

2. Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi BK KGP kontynuował współpracę z Ośrodkiem Badań Handlu Ludźmi Instytutu Uniwersytetu Warszawskiego związaną z interpretacją

przepisów karnych ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

7. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dot. handlu ludźmi skierowanej do młodzieży szkolnej (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Grupa Robocza

Termin realizacji: sukcesywnie w 2009 r. i 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W ramach prowadzonej kampanii informacyjnej (kontynuacja w 2010 r.), w celu podniesienia świadomości młodzieży nt. zjawiska handlu ludźmi, z inicjatywy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, przy współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje i Fundacją La Strada zostały przeprowadzone szkolenia dla pedagogów z województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, łódzkiego oraz mazowieckiego. W trakcie spotkań przekazano informacje do wykorzystania przez pedagogów w ramach prowadzonych działań profilaktycznych. Zadaniem pedagogów będzie przekazywanie podstawowych wiadomości nt. zagrożeń związanych z problematyką handlu ludźmi. Scenariusz pomocny pedagogom i nauczycielom do przeprowadzenia zajęć dostępny jest na www.mswia.gov.pl/thb, natomiast komiksy i ulotki dla młodzieży dostępne są w kuratoriach oświaty na terenie całego kraju.

2. Departament do Spraw Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji MPiPS zainicjował w roku 2008, we współpracy z Zespołem ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, kampanię informacyjną skierowaną do młodzieży szkół średnich, poprzez druk komiksu „*Nie jesteś na sprzedaż*” w ilości 100 tys. egzemplarzy. Publikacja Dyrekcji Generalnej Praw Człowieka Rady Europy została przesłana do wszystkich kuratoriów oświaty w celu dystrybucji w szkołach i placówkach oświatowych ze szczególnym uwzględnieniem szkół zawodowych i techników. W ramach kontynuacji powyższego działania, we wrześniu 2009 r., Departament zlecił druk 60 tys. egzemplarzy ulotek informacyjnych na temat zjawiska handlu ludźmi wykorzystywanych w ww. kampanii.

W roku 2010:

1. W 2010 r. w celu podniesienia świadomości młodzieży nt. zjawiska handlu ludźmi, z inicjatywy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, przy współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje i Fundacją La Strada kontynuowane były szkolenia dla pedagogów w województwach: pomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, podkarpackim, małopolskim, śląskim i dolnośląskim.

W trakcie spotkań przekazano informacje do wykorzystania przez pedagogów w ramach prowadzonych działań profilaktycznych. Zadaniem pedagogów będzie przekazywanie podstawowych wiadomości nt. zagrożeń związanych z problematyką handlu ludźmi. Scenariusz pomocny pedagogom i nauczycielom do przeprowadzenia zajęć dostępny jest na www.mswia.gov.pl/thb, natomiast komiksy i ulotki dla młodzieży dostępne są w kuratoriach oświaty na terenie całego kraju. W oparciu o sprawozdania przekazane przez pedagogów stwierdzić można, że szkolenia objęły ponad 10 tysięcy osób – uczniów szkół, których

pedagodzy zostali przeszkoleni w latach 2009-2010. W 2010 r. ze środków MSWiA zlecony został dodruk komiksu Rady Europy pn. „*Nie jesteś na sprzedaż*”, co umożliwiło kontynuację jego dystrybucji na spotkaniach z udziałem młodzieży.

2. W kwietniu 2010 r. pod patronatem Ministra SWiA ogłoszono ogólnopolski konkurs na spot pn. „*Handel ludźmi naszymi oczami*” skierowany do uczniów klas ponadgimnazjalnych. W skład komisji konkursowej wchodziłi przedstawiciele MSWiA, MTV, Fundacji La Strada i MEN. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło w październiku, a wręczenie nagród w grudniu 2010 r. Informacja o konkursie była prezentowana m.in. na stronach internetowych MTV, MSWiA, MEN, Policji oraz opublikowana we wrześniowym numerze Głosu Pedagogicznego.

3. Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego zorganizował konkurs na terenie województwa na najlepsze opowiadanie poświęcone handlowi ludźmi zorganizowany. Laureaci otrzymali także okolicznościowe upominki od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

4. W ramach realizacji przez Komendę Wojewódzką Policji w Białymstoku programu pn. „*Prewencja na start*” przekazano dotację na przygotowanie i wydanie podręcznika dla funkcjonariuszy prowadzących zajęcia prewencyjne z młodzieżą, zawierającego zbiór materiałów poświęconych handlowi ludźmi, opatrzonych wskazówkami metodycznymi dla funkcjonariuszy.

5. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) w grudniu 2010 r. realizowała kampanię informacyjną pn. „*Buy responsibly*”, mającą na celu uświadomienie społeczeństwu, że towary kupowane w sklepach mogą być wytwarzane z wykorzystaniem niewolniczej pracy. Wsparcie MSWiA umożliwiło prezentację informacji m.in. w wagonikach warszawskiego metra.

6. W 2010 r. Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej w ramach programu „*WzrostKompetencji.pl*” zorganizowało dwa projekty szkoleniowe skierowane do profesjonalistów pracujących z młodzieżą zagrożoną przymuszoną prostytucją i handlem ludźmi (m.in. pracowników pomocy społecznej, pedagogów szkolnych, wychowawców świetlic, opiekunów domów dziecka, wolontariuszy i pracowników organizacji pomocowych). Ponadto Stowarzyszenie prowadziło warsztaty profilaktyczne dla uczniów, nauczycieli i studentów nt. zagrożeń związanych z podejmowaniem pracy za granicą w aspekcie handlu ludźmi oraz rozpoznaniem ofiar. Łącznie przesolono 312 osób. Stowarzyszenie opracowało serwis www.stopniewolnictwu.pl.

Część II

Poprawa skuteczności działań

Zmiany w prawie

1. Przygotowanie i wprowadzenie do kodeksu karnego nowych zapisów dot. handlu ludźmi (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł. 2009 r.

Stan realizacji

Dn. 20 maja 2010 r. została uchwalona, opracowana w Ministerstwie Sprawiedliwości, *ustawa o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy o Policji* (Dz. U. Nr 98, poz. 626), która m.in. wprowadziła do Kodeksu karnego definicję legalną pojęcia „handel ludźmi” oraz „niewolnictwa”. Nowelizacja weszła w życie dn. 8 września 2010 r.

Zgodnie z art. 115 § 22 *„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:*

- 1) *przemocy lub groźby bezprawnej,*
- 2) *uprowadzenia,*
- 3) *podstępu,*
- 4) *wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,*
- 5) *nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,*
- 6) *udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą*

- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1-6.

§ 23. Niewolnictwo jest stanem zależności, w którym człowiek jest traktowany jak przedmiot własności”.

Przy opracowaniu definicji wykorzystano definicje zawarte w aktach prawa międzynarodowego, tj. w *Protokole o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej*, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r., *Decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej 2002/629/WSiSW z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi*, a także *Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi*, sporządzonej w Warszawie dn. 16 maja 2005 r.

Ustawa wprowadziła nowy przepis obejmujący kryminalizację „handlu ludźmi”, oznaczony jako art. 189a Kodeksu karnego, a zlokalizowany w Rozdziale XXIII Kodeksu karnego (Przestępstwa przeciwko wolności). Z uwagi na wysoki stopień społecznej szkodliwości „handlu ludźmi”, wprowadzono karalność przygotowania do popełnienia tego przestępstwa, co przewidziano w art. 189a § 2 k.k. W związku z tym uchylono art. 253 Kodeksu karnego, który zlokalizowany był w Rozdziale XXXII Kodeksu karnego (Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu). Konsekwencją wprowadzenia definicji „handlu ludźmi” była konieczność uchylecia przepisu art. 204 § 4 k.k., który penalizował zwabienie lub uprowadzenie innej osoby w celu uprawiania prostytucji za granicą.

W uchwalonej ustawie przestępstwo organizowania nielegalnych adopcji w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przeniesione zostało do Rozdziału XXVI Kodeksu karnego - Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece i oznaczono jako art. 211a.

Rozszerzono również obowiązek prawny denuncjacji na przestępstwo handlu ludźmi (art. 240 § 1 k.k.).

W *Kodeksie postępowania karnego* rozszerzono właściwość rzeczową sądu okręgowego na występki określony w art. 189a § 2 k.k.

W art. 19 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz. U. z 2007 r., Nr 43, poz. 277, z późn. zm.) znowelizowano katalog przestępstw, co do których możliwe jest prowadzenie kontroli operacyjnej o czyny z art. art. 189a § 1 i 2 (handel ludźmi, przygotowanie do handlu ludźmi) oraz art. 211a k.k. (nielegalna adopcja).

2. Nowelizacja przepisu art. 1 ust.2 pkt 4 Ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej poprzez objęcie właściwością Straży Granicznej zwalczania przestępstwa handlu ludźmi (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: I poł. 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

Projekt nowelizacji Ustawy o Straży Granicznej został uzgodniony międzyresortowo. Następnie, w listopadzie 2009 r., w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji odbyła się komisja uzgodnieniowa. W dalszym ciągu trwają prace nad projektem w MSWiA.

W roku 2010:

W toku prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw w grudniu 2010 r. w ramach uzgodnień wewnątrzresortowych została zgłoszona przez KGSG propozycja dokonania zmian w ustawie o Straży Granicznej przewidująca m.in. objęcie właściwością SG przestępstw określonych w art. 8 (oddanie w stan niewolnictwa) Przepisów wprowadzających kodeks karny oraz w art. 189a (handel ludźmi) i art. 211a (organizowanie adopcji dzieci) kodeksu karnego. Propozycja SG będzie konsultowana w ramach dalszych prac nad nowelizacją ustawy o Policji w I połowie 2011 r.

Z uwagi na fakt, iż realizacja powyższego zadania nie została zakończona w terminie, istnieje konieczność kontynuowania prac w tym zakresie w ramach *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012*.

Koordinacja

3. Zainicjowanie, w formie pilotażu, wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli prokuratury, Policji, Straży Granicznej, wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, inspekcji pracy, organizacji pozarządowych (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, instytucje zaangażowane w prace Zespołu

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W maju 2009 r. w Zespole ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA opracowano zarys koncepcji, zespołów wojewódzkich, która dwukrotnie została poddana dyskusji podczas spotkań Grupy Roboczej. Uzgodniono, iż celem jest stworzenie na szczeblu regionalnym platformy współpracy i wymiany informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi zaś zadaniem winna być wymiana informacji oraz inicjowanie i monitorowanie działań prewencyjnych i szkoleniowych w danym regionie (zadaniem zespołu nie jest wymiana informacji nt. postępowań dot. handlu ludźmi). Przyjęto stanowisko Prokuratury, iż prokuratorzy nie mogą być stałymi członkami zespołów, mogą natomiast być zapraszani na spotkania zespołów. Wskazano, iż optymalnym oparciem instytucjonalnym i organizacyjnym dla funkcjonowania zespołów będą stanowiska koordynatorów ds. handlu ludźmi w urzędach wojewódzkich (zmiana wprowadzona w art. 22 ustawy o pomocy społecznej dodaje w pkt 15 kolejne zadanie wojewody, w następującym brzmieniu: „koordynowanie, w ramach systemu pomocy społecznej, działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi” – projekt ustawy w toku prac parlamentarnych).

Zainicjowano prace nad powołaniem zespołu w województwie mazowieckim. Pierwsze spotkanie zespołu przewidywane jest w lutym 2010 roku.

W roku 2010:

W 2010 r. odbyły się trzy spotkania ww. Zespołu (dn. 14 kwietnia, 11 czerwca oraz 5 października 2010 r.). Realizacja zadań Zespołu została przekazana Wydziałowi Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.

Ponadto, na użytek wewnętrzny Mazowieckiego Zespołu, Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA przygotował opracowanie nt. zjawiska, systemu wsparcia ofiar oraz instytucji uczestniczących w Mazowieckim Zespole.

W pracach Mazowieckiego Zespołu ds. Handlu Ludźmi brali udział przedstawiciele: Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, Biura Kryminalnego KGP, Wydziału Kryminalnego KSP, Wydziału Prewencji KSP, Wydziału Kryminalnego KWP w Radomiu, Wydziału Prewencji KWP w Radomiu, ZOŚ KGSG, WOŚ Nadwiślańskiego OSG, MPiPS, OIP w Warszawie, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu m.st. Warszawy, WCPR, Mazowieckiego Centrum Pomocy Społecznej, Fundacji La Strada, Fundacji ITAKA, Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, IOM oraz Fundacji Dzieci Niczyje.

4. Wzmocnienie struktur wojewódzkich ulokowanych w Wydziałach Kryminalnych KWP/KSP zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, komendanci wojewódzcy Policji (w zależności od aktualnej sytuacji kadrowej zespołów)

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

Stan realizacji:

Realizacja zadania, zgodnie z treścią *Krajowego Planu*, była przewidziana w I poł. 2010 r. Zadanie, ze względu na sytuację finansową oraz zmiany struktury organizacyjnej poszczególnych komend wojewódzkich oraz Komendy Stołecznej Policji, zostało zrealizowane w ograniczonym zakresie. W 2010 r. tylko w dwóch przypadkach: Wydziału

Kryminalnego KWP w Rzeszowie oraz Wydziału Kryminalnego KSP nastąpiło wzmocnienie etatowe ww. zespołów.

W stosunku do stanu z dn. 1 czerwca 2009 r., zmniejszyła się liczba koordynatorów ds. handlu ludźmi wykonujących swoje obowiązki etatowo (z 59 osób do 57 osób), natomiast zwiększono liczbę funkcjonariuszy w praktyce zajmujących się tym zagadnieniem – z 53 do 55 osób (dane wg stanu na dzień 15 grudnia 2010 r.).

Jednocześnie z dniem 1 stycznia 2011 r. planowane jest etatowe wzmocnienie Zespołu dw. z Handlem Ludźmi w Wydziale Kryminalnym KWP w Katowicach.

5. Opracowywanie rocznych sprawozdań (analiz) dotyczących efektów ścigania przestępstwa handlu ludźmi przez Policję i Straż Graniczną (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

Stan realizacji:

Realizacja zadania, zgodnie z treścią *Krajowego Planu*, nastąpiła w I poł. 2010 r. Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi BK KGP we współpracy z CBS KGP oraz KGSG „*Sprawozdanie ze stanu zagrożenia przestępczością handlu ludźmi w 2009 r.*”. Jest to drugie opracowanie tego typu przygotowane przez służby.

W wyniku analizy przeprowadzonej w Zespole ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA forma wykonania tego zadania w ramach kolejnego *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* zostanie zmieniona w celu stworzenia możliwie pełnego opisu zjawiska i realizacji zadań w zakresie zwalczania tego przestępstwa przez organy ścigania.

Podnoszenie kwalifikacji

6. Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji

Termin realizacji: II kwartał 2009 r., II kwartał 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W dniach 23-25 czerwca 2009 r. w Koszalinie odbyła się konferencja pn. *Handel ludźmi nie zna granic* oraz wspólne warsztaty szkoleniowe Policji, Straży Granicznej i prokuratury, zorganizowane przez Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej.

Szkolenie obejmowało zagadnienia związane m.in. z: funkcjonowaniem nowopowołanej instytucji Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi, problematyką wprowadzania pokrzywdzonych do *Programu wsparcia i ochrony ofiar/świadków handlu ludźmi*, potrzebą zmian w *Algorytmie postępowania funkcjonariuszy*

organów ścigania w przypadku ujawnienia ofiary/świadka handlu ludźmi oraz opracowaniem i wdrożeniem Modelu wsparcia i ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi. W ramach studium przypadku przedstawione zostały czynności operacyjno-rozpoznawcze w sprawie dot. przestępstwa handlu ludźmi do pracy przymusowej. Ponadto oficer łącznikowy Biura Imigracyjno-Celnego USA przedstawił funkcjonujący w USA system zwalczania przestępstw handlu ludźmi do pracy przymusowej.

W roku 2010:

Biuro Kryminalne KGP we współpracy z Zarządem Operacyjno-Śledczym KGSG oraz Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA w dniach 22-24 września 2010 r. zorganizowało w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy z wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi oraz koordynatorów ds. handlu ludźmi z Wydziałów ds. Cudzoziemców i Wydziałów Operacyjno-Śledczych Straży Granicznej.

W szkoleniu wzięli również udział pracownicy dydaktyczni szkół Policji i Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie, zgodnie z decyzją podjętą wspólnie przez organizatorów przedsięwzięcia o rezygnacji z odrębnego szkolenia dla kadr dydaktycznych organów ścigania (pkt 9, cz. II *Krajowego Planu...*) na rzecz wspólnych warsztatów szkoleniowych.

Szkolenie zostało przeprowadzone w nowej formule – dwudniowego panelu operacyjnego, w którym wzięli udział wyłącznie funkcjonariusze Policji i Straży Granicznej oraz jednodniowego seminarium poświęconego problematyce współpracy organów ścigania z organami administracji publicznej i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadanie wspierania ofiar/świadków przestępstwa handlu ludźmi.

7. Wdrożenie w Policji kompleksowego systemu szkoleń nt. handlu ludźmi (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji

Termin realizacji: realizacja kursu specjalistycznego – II poł. 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

Na bazie wniosków wypracowanych przez Zespół do Opracowania Planu Działań Policji na Lata 2008 – 2009 Mających na Celu Zwalczanie Handlu Ludźmi, Komendant Główny Policji na mocy decyzji nr 11 z dnia 20 stycznia 2009 r. powołał Zespół Programowy do Opracowania Programu Kursu Specjalistycznego z Zakresu Handlu Ludźmi. W jego skład weszli przedstawiciele: Biura Kadr i Szkolenia, Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi, przedstawiciel Centralnego Biura Śledczego, wybrani koordynatorzy z wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi oraz przedstawiciele szkół policji. Podczas spotkania ww. Zespołu w dniach 23-27 lutego br. opracowane zostały założenia organizacyjne kursu specjalistycznego. Do udziału w kursie w pierwszym rzędzie powinni być kierowani policjanci z zespołów dw. z handlem ludźmi (tj. Centralnego Zespołu i zespołów wojewódzkich) oraz realizujący proces dydaktyczny w szkołach policyjnych. Kurs specjalistyczny realizowany jest w systemie stacjonarnym w wymiarze 40 godzin lekcyjnych (tj. 5 dni), zarówno w formie wykładów, jak i zajęć symulacyjnych czy ćwiczeń.

W ramach kursu specjalistycznego prezentowane są kolejno następujące zagadnienia: przepisy krajowe i międzynarodowe dotyczące handlu ludźmi, ustawowe znamiona

przestępstw dotyczących handlu ludźmi, metody działania sprawców (w tym: omówienie struktur grup przestępczych i etapów działania sprawców), identyfikacja ofiary handlu ludźmi (pierwszy kontakt, rozmowa), przesłuchanie pokrzywdzonego – ofiary handlu ludźmi, taktyka prowadzenia czynności wykrywczych (w tym: omówienie *Algorytmu postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia ofiary/świadka handlu ludźmi*, form i metod pracy operacyjnej, czynności wykonywanych w ramach postępowania przygotowawczego), współpraca w sprawach o handel ludźmi (międzynarodowa oraz krajowa z instytucjami administracji publicznej jak również organizacjami pozarządowymi).

Decyzją nr 206 Komendant Główny Policji zatwierdził wdrożenie w ramach kursów doskonalenia zawodowego kursu specjalistycznego w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Organizację kursów powierzono Wyższej Szkole Policji w Szczytnie oraz Szkole Policji w Pile.

W 2009 r. przeprowadzone zostały 3 edycje kursu: w dniach 5-9 października oraz 30 listopada – 4 grudnia w Szkole Policji w Pile, a także w dniach 19-23 października w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie. Przeszkolono 72 funkcjonariuszy policji, w tym 31 policjantów z Centralnego Zespołu i zespołów szczebla wojewódzkiego, 8 policjantów z Centralnego Biura Śledczego KGP oraz 33 policjantów z komend miejskich, powiatowych i rejonowych (pełniących funkcję nieetatowych koordynatorów dw. z handlem ludźmi).

W roku 2010 planowana jest kontynuacja kursów w celu przeszkolenia wszystkich funkcjonariuszy formalnie i funkcjonalnie zaangażowanych w zwalczanie procederu handlu ludźmi i przestępstw mu towarzyszących.

Ponadto, zgodnie z dyspozycją Dyrektora Biura Kryminalnego KGP z listopada 2008 r., w roku 2009 we wszystkich jednostkach szczebla wojewódzkiego zostały przeprowadzone szkolenia lokalne zawodowe dla funkcjonariuszy pionu kryminalnego i prewencji ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia identyfikacji ofiar handlu ludźmi. Szczegółowa informacja na temat przedmiotowych szkoleń zostanie przekazana w rocznym sprawozdaniu z efektów zwalczania handlu ludźmi przez Policję i Straż Graniczną (zgodnie z zapisem zawartym w pkt. 5 części II *Krajowego Planu...*).

Jednocześnie na wniosek Dyrektora Biura Kryminalnego Biuro Kadr i Szkolenia KGP podjęło prace nad udoskonaleniem szeregu programów szkoleniowych: kursu podstawowego dla funkcjonariuszy policji, kursu specjalistycznego dla funkcjonariuszy operacyjno-dochodzeniowych oraz kursu specjalistycznego dla służby dyżurnej w zakresie problematyki handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem identyfikacji i postępowania z ofiarą handlu ludźmi.

W roku 2010:

1. W 2010 r. kontynuowano działania polegające na wdrażaniu w ramach struktur Policji kompleksowego systemu szkolenia w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi poprzez realizację kolejnych edycji kursu specjalistycznego w ww. zakresie.

Przeprowadzono 4 edycje kursu (10-14 maja w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, 7-11 czerwca w Szkole Policji w Policji, 25-29 października oraz 6-10 grudnia w Szkole Policji w Katowicach). Zajęcia prowadzone były przede wszystkim przez wykładowców szkół policyjnych, ale także funkcjonariuszy Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi KGP (podczas kursów w WSPol. w Szczytnie i SP w Pile), zespołów wojewódzkich (SP w Pile, SP w Katowicach) oraz ekspertów z organizacji pozarządowych (WSPol. w Szczytnie, SP w Katowicach). W 2010 r. przeszkolono 72 osoby, natomiast łącznie w latach 2009-2010 w ramach organizacji siedmiu edycji kursów specjalistycznych

przeszkolonych zostało 141 funkcjonariuszy policji (w tym 46 policjantów z Centralnego Zespołu i zespołów szczebla wojewódzkiego, 14 policjantów z Centralnego Biura Śledczego KGP oraz 81 policjantów z komend miejskich, powiatowych i rejonowych pełniących funkcję nieetatowych koordynatorów dw. z handlem ludźmi w swoich jednostkach).

2. Na wniosek Dyrektora Biura Kryminalnego KGP, Biuro Kadr i Szkolenia KGP w 2010 r. uwzględniło problematykę identyfikacji i postępowania z ofiarą przestępstwa handlu ludźmi w następujących programach szkoleniowych: kursie podstawowym dla funkcjonariuszy policji, kursie specjalistycznym dla funkcjonariuszy operacyjno-dochodzeniowych oraz kursie specjalistycznym dla służby dyżurnej.

Pozostałe działania:

1. Fundacja ITAKA-Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych w 2010 r. przeprowadziła szkolenia nt. handlu ludźmi i zaginięć dla ok. 200 funkcjonariuszy kursu podstawowego Szkoły Policji w Pile, ok. 300 funkcjonariuszy kursu podstawowego Szkoły Policji w Katowicach oraz garnizonu stołecznego.

2. Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała szkolenie nt. handlu dziećmi i identyfikacji dzieci-ofiar handlu dla 24 funkcjonariuszy z warszawskich komisariatów (Warszawa, dn. 23 lipca 2010 r.).

8. Stworzenie systemu szkoleń i doskonalenia zawodowego dla koordynatorów i funkcjonariuszy Straży Granicznej z pionu operacyjno-śledczego, pionu granicznego i do spraw cudzoziemców, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki dotyczącej handlu dziećmi i handlu do pracy przymusowej (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. Z uwagi na fakt, iż w drugiej połowie 2009 r. Komendant Główny SG zatwierdził nową koncepcję systemu szkoleń dla Straży Granicznej realizacja zadania przewidziana na rok 2009 została wstrzymana. System ten ma być wdrażany do końca 2010 r., z uwzględnieniem nowych zasad i koncepcji szkoleń.

2. W roku 2009 Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej opracował program kursu doskonalącego dla funkcjonariuszy SG „*Rozpoznawanie i zapobieganie handlowi ludźmi*”, na podstawie którego zrealizowano szkolenie dla 19 funkcjonariuszy Nadwiślańskiego Oddziału SG. Zgodnie z zamierzeniami ustalonymi podczas wcześniejszych spotkań koordynatorzy w Oddziałach SG mają za zadanie stworzyć w Oddziale siatkę przeszkolonych osób, dokonując doboru osób biorących udział w szkoleniu. Kolejne szkolenie tego rodzaju przewidziane jest na I kwartał 2010 r. w Karpackim Oddziale SG.

Program szkolenia obejmuje nw. kwestie: znamiona przestępstwa handlu ludźmi, definicja handlu ludźmi, *Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi*, rozpoznawanie przestępstwa handlu ludźmi, proces identyfikacji ofiary handlu ludźmi, *Algorytm postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstw handlu ludźmi*.

W oparciu o ww. program – w ramach współpracy z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego – zorganizowano także w 2009 r. szkolenie dla funkcjonariuszy ABW.

3. Ponadto problematyka handlu ludźmi była poruszana w 2009 r. w niżej wymienionych programach szkolenia:

- Program szkolenia w zakresie szkoły podoficerskiej dla funkcjonariuszy SG w służbie przygotowawczej w specjalności ochrona granicy państwowej – *Nielegalna migracja i handel ludźmi* – 1 godz.
- Program szkolenia w zakresie szkoły chorążych dla funkcjonariuszy SG w służbie przygotowawczej w specjalności ochrona granicy państwowej – *Nielegalna migracja i handel ludźmi* – 1 godz.
- Program szkolenia w zakresie szkoły chorążych dla funkcjonariuszy SG w specjalności operacyjno-rozpoznawczej – *Nielegalna migracja i handel ludźmi* – 1 godz.
- Program szkolenia w zakresie szkoły chorążych w specjalności ochrona granicy państwowej – tryb zaoczny – *Przestępczość zorganizowana i handel ludźmi* – 1 godz.
- Program szkolenia w zakresie szkoły chorążych w specjalności ochrona granicy państwowej – służba stała – *Nielegalna migracja i handel ludźmi* – 1 godz.
- Program przeszkolenia specjalistycznego wymaganego do mianowania na pierwszy stopień oficerski SG – *Handel ludźmi – forma międzynarodowej przestępczości transgranicznej* – 5 godz.
- Program przeszkolenia specjalistycznego wymaganego do mianowania na pierwszy stopień oficerski SG – w specjalności ds. cudzoziemców – *Nielegalna migracja i handel ludźmi* – 2 godz.

W roku 2010:

Dn. 29 grudnia 2010 r. Komendant Główny Straży Granicznej zatwierdził system szkolenia funkcjonariuszy SG z zakresu handlu ludźmi. Szkolenia będą realizowane na czterech poziomach:

- poziom I – szkolenia organizowane po przyjęciu do służby, chorążówki czy szkolenia podoficerskie: funkcjonariusze będą uczestniczyli w 3-godzinnym szkoleniu z zakresu podstawowej tematyki związanej z handlem ludźmi. Dodatkowo przewiduje się przeprowadzanie szkoleń przez koordynatorów dw. z handlem ludźmi dla funkcjonariuszy w OSG, którzy nie będą brali udziału w ww. szkoleniach.
- poziom II - celem szkolenia jest pogłębienie informacji z zakresu tematyki dotyczącej zjawiska handlu ludźmi, podstawowych zasad i czynności realizowanych w zakresie identyfikacji ofiary. Kurs pn. „*Zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi*”, realizowany w zeszłym roku przez COS SG będzie przeznaczony dla tych funkcjonariuszy, którzy w ramach realizacji swoich obowiązków służbowych mogą zetknąć się z potencjalną ofiarą handlu ludźmi.
- poziom III - celem szkoleń, realizowanych w ramach doskonalenia zawodowego, jak również w formie warsztatów lub seminariów jest merytoryczne przygotowanie funkcjonariuszy SG do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem handlu ludźmi, identyfikacją ofiar oraz zorganizowaniem wsparcia i pomocy ofiarom.
- poziom IV - szkolenia, realizowane w ramach doskonalenia zawodowego centralnego i zewnętrznego, jak również w formie warsztatów lub seminariów są przeznaczone przede wszystkim dla koordynatorów ds. handlu ludźmi, wyznaczonych w jednostkach organizacyjnych SG oraz komórkach organizacyjnych KGSG. Ich celem będzie wzmacnianie

aspektu koordynacji, jak również zdobycie przez koordynatorów kompetencji w obszarach: eksperckim, lidera i multiplikatora-nauczyciela dla funkcjonariuszy w swoim Oddziale.

- platforma intranetowa - platforma będzie zawierała podstawowe informacje nt. zjawiska handlu ludźmi oraz dokumenty, których opracowanie jest niezbędne do realizacji czynności w przedmiotowym zakresie. Platforma będzie spełniała również zadania edukacyjne. W jej ramach przewiduje się stworzenie zakładki skierowanej wyłącznie do koordynatorów w celu wymiany informacji służących doskonaleniu zawodowemu.

Pozostałe działania:

1. Przedstawiciele Centralnego Ośrodka Szkolenia SG, w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych, wzięli udział w nw. przedsięwzięciach szkoleniowych:

- spotkanie z ekspertami z Centrum do Walki z Handlem Ludźmi Holandii poświęcone zwalczaniu handlu ludźmi oraz przestępczości ob. Nigerii (Świder, Ośrodek Konferencyjno-Szkoleniowy SG „Strażnica”, 26 lutego 2010 r.). W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele ZOŚ KGSG i Oddziałów SG, koordynatorzy SG ds. handlu ludźmi, przedstawiciele Policji oraz MSWiA.
- szkolenie z zakresu Projektu Odessa (Koszalin, COS SG, 28-30 września 2010 r.). Projekt zakładał wymianę informacji i dobrych praktyk z zakresu zwalczania handlu ludźmi; był realizowany przy współudziale ekspertów ze strony niemieckiej oraz Fundacji La Strada w postaci 3 edycji szkoleń: 1 edycja w Polsce (z udziałem koordynatorów ds. handlu ludźmi z OSG oraz funkcjonariuszy zatrudnieni w ośrodkach detencyjnych SG) oraz 2 edycje na Ukrainie.
- szkolenie dla osób posiadających bezpośredni kontakt z cudzoziemcami przebywającymi w ośrodku strzeżonym lub w areszcie w celu wydalenia (Świder, Ośrodek Konferencyjno-Szkoleniowy, 29-30 listopada 2010 r.).

2. W ramach projektu AMAS (Program Monitoringu i Wsparcia Dostępu do Procedury Uchodźczej) finansowanego ze środków UNHCR, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć przeprowadziło w Centralnym Ośrodku Szkolenia w Koszalinie Straży Granicznej 3 szkolenia dla funkcjonariuszy SG (w dn. 28 czerwca - 1 lipca, 7-10 września i 13-16 września 2010 r.). Wykłady przeprowadzili prawnicy Centrum, przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM, psycholog oraz przedstawiciele Centralnego Ośrodka Szkolenia SG w Koszalinie.

9. Przeszkolenie kadry szkoleniowej służb policyjnych (szkoły oficerskie i ośrodki szkoleniowe) w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: zadanie stałe

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W roku 2009 wspólne szkolenie pracowników dydaktycznych szkół Policji i ośrodków szkolenia Straży Granicznej planowane przez COS SG na maj br. nie odbyło się ze względu na brak środków finansowych. Należy jednak podkreślić, iż w roku 2009 przedstawiciele szkół zostali włączeni w liczne przedsięwzięcia dot. problematyki handlu ludźmi, celem stałej aktualizacji wiedzy przekazywanej w ramach procesu dydaktycznego.

2. W ramach szkolenia kadry Straży Granicznej w dniach 5-6 listopada 2009 r. w COS SG zorganizowane zostało szkolenie prowadzone i finansowane przez Fundację Dzieci Niczyje z zakresu zwalczania i przeciwdziałania handlowi dziećmi.

W roku 2010:

Biuro Kryminalne KGP we współpracy z Zarządem Operacyjno-Śledczym KGSG oraz Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA w dniach 22-24 września 2010 r. zorganizowało w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy z wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi oraz koordynatorów ds. handlu ludźmi z Wydziałów ds. Cudzoziemców i Wydziałów Operacyjno-Śledczych Straży Granicznej (pkt 6, cz. II *Krajowego Planu...*).

Decyzją podjętą wspólnie przez organizatorów przedsięwzięcia o rezygnacji z odrębnego szkolenia dla kadr dydaktycznych organów ścigania w szkoleniu wzięli również udział pracownicy dydaktyczni szkół Policji i Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie.

10. Szkolenie sędziów i prokuratorów w zakresie problematyki handlu ludźmi, w szczególności dziećmi (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

Termin realizacji: zadanie stałe

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W lutym 2009 r. w Warszawie odbyło się spotkanie w ramach II etapu Specjalistycznego pilotażowego programu szkoleniowego dla prokuratorów pn. „*Handel ludźmi w praktyce prokuratur, ściganie przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia*” zorganizowanego przez Fundację La Strada we współpracy z Ambasadą Brytyjską, Ministerstwa Sprawiedliwości i MSWiA.

2. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w 2009 r. przeprowadziła w dn. 18-20 marca 2009 r. w Popowie specjalistyczne szkolenie dotyczące problematyki handlu ludźmi. W szkoleniu udział wzięło 60 prokuratorów-konsultantów ds. handlu ludźmi. Tematyka szkolenia obejmowała następujące zagadnienia: pojęcie ofiary handlu ludźmi, handel ludźmi jako zachowanie wieloczynowe; prawa i rola ofiary w postępowaniu karnym; metodyka prowadzenia postępowań karnych w sprawach dotyczących handlu ludźmi – zajęcia warsztatowe; współpraca prokuratora w toku prowadzonych postępowań dotyczących handlu ludźmi z Policją, Strażą Graniczną i organizacjami pozarządowymi.

W roku 2010:

W 2010 r. Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury zorganizował dwa szkolenia dla sędziów (6-8 grudnia – dla 50 osób oraz 14-17 grudnia – dla 45 osób) nt. „*Prawno-karne aspekty walki ze zjawiskiem dyskryminacji na tle rasowym, etnicznym, religijnym, z uwagi na orientację seksualną lub tożsamość płciową. Kryminalistyczne kryminologiczne i prawne aspekty handlu ludźmi*”.

W 2010 r. Ośrodek planował przeprowadzenie 11 ośmiogodzinnych szkoleń, podczas których miało zostać przeszkolonych 660 sędziów orzekających w sprawach karnych. Z uwagi jednak na ograniczone środki finansowe ograniczono liczbę planowanych szkoleń. Na 2011 r. zaplanowano przeprowadzanie szkoleń adresowanych do sędziów orzekających w sprawach karnych, prokuratorów oraz asesorów prokuratury. Szkolenia zostaną przeprowadzone w 11 jednodniowych edycjach w miastach będącymi siedzibami sądów apelacyjnych (łącznie planuje się przeszkolenie ok. 550 osób).

11. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi (zadanie stale).

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: II poł. 2009 r., II poł. 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W dniu 21 grudnia 2009 r. odbyło się 8-godzinne szkolenie dla pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców, przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, przeprowadzone przez przedstawicielki Fundacji La Strada. Szkolenie pt. „Identyfikacja ofiar handlu ludźmi”

W roku 2010:

Dn. 3 grudnia 2010 r. odbyło się 8-godzinne szkolenie dla pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców, pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi oraz udzielenia takim ofiarom pomocy czy też współpracy z innymi kompetentnymi instytucjami, przeprowadzone przez przedstawicielki Fundacji przeciwko handlu kobietami La Strada.

Szkolenie objęło m.in. następujące zagadnienia: przepisy krajowe, w tym definicja handlu ludźmi, różnica między przemytem a handlem ludźmi, metody działania sprawców, czynniki hamujące autoidentyfikację ofiar i ich wolę współpracy, identyfikacja ofiary, czynniki hamujące identyfikację, wśród grup osób w procedurze uchodźczej czy działania Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi

12. Zorganizowanie szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Główny Inspektorat Pracy

Termin realizacji: sukcesywnie w 2009 r. i 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W dniu 5 marca 2009 r. w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu odbyło się szkolenie poświęcone problematyce zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. Szkolenie zostało zorganizowane dla zastępców okręgowych inspektorów pracy, nadinspektorów pracy,

inspektorów pracy i pracowników merytorycznych Głównego Inspektoratu Pracy. Wykłady prowadzili przedstawiciele MSWiA, Straży Granicznej, Fundacji La Strada oraz Prokuratury.

W trakcie szkolenia zostały omówione następujące zagadnienia: organizacja zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce; kompetencje i osiągnięcia Straży Granicznej w zakresie zwalczania handlu ludźmi; identyfikacja oraz wsparcie ofiar handlu ludźmi; definicja zjawiska handlu ludźmi oraz analiza polskiego prawa pod kątem efektywności ścigania handlu ludźmi do pracy przymusowej.

2. W latach 2008-2009 Państwowa Inspekcja Pracy realizowała projekt pn. „*Międzynarodowe działania partnerów społecznych na rzecz zwalczania handlu ludźmi w celu wykorzystywania ich przez parce. Identyfikacja i ochrona ofiar*” finansowany przez Komisję Europejską. Kraje zaangażowane w projekt to, obok Polski, Włochy, Rumunia i Portugalia.

W 2009 r. zapoczątkowano prace nad polskim wydaniem podręcznika pt. „*Praca przymusowa i handel ludźmi. Podręcznik dla inspektorów pracy*”, które były kontynuowane w 2010 r.

W roku 2010:

Dn. 22 czerwca 2010 r. w Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu odbyło się szkolenie dla pracowników PIP w zakresie problematyki handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej, w tym dla nadinspektorów pracy, inspektorów pracy (w tym z sekcji legalności zatrudnienia) i pracowników merytorycznych Głównego Inspektoratu Pracy. Wykłady prowadzili przedstawiciele Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, Komendy Głównej Straży Granicznej, Fundacji La Strada oraz Prokuratury.

Omówiono następujące zagadnienia: zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi oraz przypadki łamania praw pracowniczych cudzoziemców; identyfikacja i wsparcie ofiar handlu ludźmi a wsparcie cudzoziemców nie będących ofiarami tego przestępstwa; przypadki zidentyfikowane przez Straż Graniczną; kompetencje SG oraz współpraca z innymi podmiotami; zastosowanie przepisów prawa karnego w zwalczaniu handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz łamania praw pracowniczych wobec cudzoziemców.

Ponadto zaprezentowano polską wersję podręcznika pt. „*Praca przymusowa i handel ludźmi. Podręcznik dla inspektorów pracy*” (ok. 300 egz.) wydanego w ramach realizacji międzynarodowego projektu „*Międzynarodowe działania partnerów społecznych na rzecz zwalczania handlu ludźmi w celu wykorzystywania ich przez pracę. Identyfikacja i ochrona ofiar*” (FREED). Dostosowanie podręcznika do sytuacji w Polsce było przedmiotem wcześniejszych dyskusji podczas zorganizowanego we Wrocławiu w dn. 8-9 kwietnia 2010 r. seminarium przez Główny Inspektorat Pracy wraz z Ministerstwem Równości Szans we Włoszech oraz Międzynarodową Organizacją Pracy. W trakcie seminarium odbyły się m.in. prezentacje nt. roli inspekcji pracy w zwalczaniu handlu ludźmi do pracy przymusowej w Europie oraz badania przypadków pracy przymusowej we Włoszech. Podręcznik został zaprezentowany podczas międzynarodowej konferencji kończącej realizację projektu (Genewa, dn. 5 lipca 2010 r.).

Pozostałe szkolenia

Departament Konsularny Ministerstwa Spraw Zagranicznych włączył do programu prowadzonych szkoleń dla kandydatów na stanowiska konsularne, w polskich placówkach, problematykę przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi.

Współpraca międzynarodowa

13. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi (*zadanie nowe*).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: w zależności od ustaleń z partnerami zagranicznymi

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W ramach *Programu polskiej pomocy zagranicznej udzielanej za pośrednictwem MSZ w roku 2009*, Zespół ds. Handlu Ludźmi w DPM MSWiA opracował a następnie zrealizował projekt pt. *Polsko-mołdawska wymiana doświadczeń i dobrych praktyk w ramach partnerskiej współpracy na rzecz zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi*. Stanowił on kontynuację polsko-mołdawskich działań w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi zapoczątkowanych w 2008 r. Głównym założeniem przedsięwzięcia było stworzenie warunków do praktycznego wdrożenia zdobytych już doświadczeń i wiedzy na temat struktur organizacyjnych i metod działania podmiotów zaangażowanych w obu krajach do walki z przestępstwem handlu ludźmi.

W tym celu w dniach 21-25 września 2009 r., w ramach projektu, została zorganizowana wizyta delegacji mołdawskiej w Polsce. W trakcie pobytu w Warszawie funkcjonariusze Policji mołdawskiej odbyli wizyty w Komendzie Stołecznej Policji oraz w Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej, gdzie mogli zapoznać się z praktykami stosowanymi przez polskie służby w zakresie rozpracowywania międzynarodowych grup przestępczych, ochrony pokrzywdzonych oraz zabezpieczania materiałów dowodowych. Następnie delegacja mołdawska wzięła udział w polsko-mołdawskim seminarium szkoleniowym zorganizowanym przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie, gdzie w formie warsztatów zostały przeanalizowane konkretne przypadki międzynarodowej współpracy Policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Na podstawie informacji i doświadczeń zaprezentowanych w trakcie spotkań została opracowana i wydana polsko-mołdawska publikacja nt. zwalczania handlu ludźmi w Polsce i Mołdowie.

2. W dniach 1-3 grudnia 2009 r. Zespół ds. Handlu Ludźmi w DPM MSWiA zrealizował projekt pn. *„Współpraca polsko-ukraińska. Najlepsze praktyki zwalczania handlu ludźmi i ochrony praw ofiar”*, który finansowany był w ramach *Polskiego programu pomocy zagranicznej udzielanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2009*. Przeprowadzono działania prewencyjne – kolportaż ulotek wśród osób planujących przyjazd do Polski celem podjęcia pracy – do działań włączono Konsulaty polskie na Ukrainie. Następnie w trakcie zorganizowanego seminarium szkoleniowego przeprowadzono symulację procesu sądowego na sali sądowej do rozpraw karnych w Sądzie Okręgowym w Warszawie przy udziale wszystkich właściwych stron rozprawy. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele ze strony polskiej i ukraińskiej: służb policyjnych, wymiaru sprawiedliwości, kadry naukowo-dydaktycznej oraz organizacji pozarządowych zaangażowanych w świadczenie pomocy ofiarom handlu ludźmi.

4. Od początku 2009 r. przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA uczestniczy w pracach Grupy Zadaniowej ds. Zwalczenia Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (*CBSS Task Force against Trafficking in Human Beings*) skupiającej przedstawicieli komórek ministerstw odpowiedzialnych w poszczególnych państwach za problematykę zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. W ramach kontynuacji podejmowanych działań w roku 2009 prowadzone były szkolenia dla personelu dyplomatyczno-konsularnego organizowane w poszczególnych krajach RPMB przez ekspertów krajowych przy wsparciu IOM, finansowanych przez stronę szwedzką. Szkolenie w Polsce planowane jest w kwietniu 2010 r.

W roku 2009 nastąpiła również realizacja projektu „*Fostering NGO-Law Enforcement Cooperation in Preventing and Combating Human Trafficking in, from and to the Baltic Sea Region*”, w ramach którego eksperci z UNODC dokonali analizy istniejących systemów w zakresie zwalczania handlu ludźmi i udzielanej pomocy ofiarom tego procederu na podstawie kwestionariuszy i przeprowadzonych wywiadów. Rezultaty projektu w postaci raportu były przedstawione podczas konferencji w dn. 7-8 grudnia 2009 r.

5. W roku 2009 Fundacja La Strada realizowała projekt „*Share and Compare*”. W dniach 7-9 kwietnia 2009 r. w Warszawie odbyło się seminarium poświęcone problematyce handlu ludźmi, w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji państwowych oraz organizacji pozarządowych z Białorusi, Polski i Ukrainy. W trakcie spotkania poruszone były następujące kwestie: identyfikacja ofiar handlu ludźmi w poszczególnych państwach, ochrona i wsparcie ofiar handlu ludźmi w rozumieniu i praktyce organów ścigania i organizacji pozarządowych, współpraca międzynarodowa w zakresie zwalczania handlu ludźmi z perspektywy białoruskiej, polskiej oraz ukraińskiej. Organizacja seminarium została sfinansowana z programu „Wschód - Wschód” Fundacji im. Stefana Batorego oraz ze środków MSWiA.

6. W dniach 17-19 marca 2009 r. w Dębem Komenda Stołeczna Policji zorganizowała konferencję pn. *Ludzie nie są na sprzedaż – międzynarodowa współpraca policji w zakresie zwalczania handlu ludźmi* w ramach projektu pod tym samym tytułem, współfinansowanego ze środków programu Unii Europejskiej „Zapobieganie i zwalczanie przestępczości”. W konferencji wzięli udział m.in. eksperci krajowi (m.in. policjanci z Komendy Stołecznej Policji, partnerzy projektu, tj. przedstawiciele Fundacji La Strada, Centrum Poszukiwania Ludzi Zaginionych ITAKA, Caritas Archidiecezji Warszawskiej, Fundacji „Dzieci Niczyje”, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, ponadto przedstawiciele MSWiA, KGP i prokuratury) oraz eksperci zagraniczni (tj. przedstawiciele policji z Niemiec, Ukrainy, Francji, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii).

7. W dniach 1-2 października 2009 r. odbyła się konferencja inicjująca projekt COPSAT dotyczący międzynarodowej współpracy organów ścigania oraz organizacji społecznych w obszarze zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi zorganizowana przez Komendę Dystryktu Sztokholm w Szwecji, w której udział wzięli funkcjonariusze Centralnego Zespołu dw. z Handlem Ludźmi KGP.

8. W dniach 19-24 października 2009 r. na zaproszenie Policji francuskiej, przedstawiciel SG brał udział w wizycie studyjnej we Francji, mającej na celu zapoznanie doświadczeniami i strukturami organów odpowiedzialnych za przestrzeganie prawa we Francji, w kompetencji których leży zwalczanie przestępstwa handlu ludźmi.

9. W dniu 19 października 2009 r. miała miejsce wizyta urzędników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, Państwowego Komitetu Narodowości i Religii, International Centre for Policy Studies, Państwowej Służby Granicznej Ukrainy, w ramach projektu „*Wsparcie techniczne dla administracji Ukrainy w zakresie koordynacji polityki migracyjnej w kontekście polskich doświadczeń*” realizowanego przez Instytut Spraw Publicznych (ISP) we współpracy z International Centre for Policy Studies (ICPS) w Kijowie (finansowanie ze środków MSZ RP). W trakcie wizyty gości zapoznani zostali z organizacją zwalczania handlu ludźmi w Polsce.

10. W ramach promowania polskich rozwiązań oraz wymiany doświadczeń na szczeblu międzynarodowym w zakresie zapobiegania i postępowania w sytuacjach zagrożenia wobec nieletnich Krajowy Koordynator ds. Dzieci Cudzoziemskich bez Opieki i Dzieci Ofiar Handlu Ludźmi w Ministerstwie Edukacji Narodowej uczestniczył w niżej wymienionych spotkaniach i konferencjach:

- Spotkanie Krajowych Koordynatorów członków Grupy ds. „Children at Risk” (WGCC) - 11 lutego 2009 r., Sztokholm
- Konferencja “Children and online Sexual Violence. Research - Protection - Assistance”, 12-13 lutego 2009 r., Sztokholm
- Spotkanie Grupy „Children at Risk”, 12-13 marca 2009 r., Tallin
- Piąte Spotkanie Krajowych Punktów Kontaktowych ds. dzieci pozbawionych opieki i zagrożonych handlem ludźmi, 12-13 maja 2009 r., Kopenhaga
- Konferencja „Keeping the Door Open”, 7-8 października 2009 r., Wilno
- Spotkanie Grupy „Children at Risk”(EGCC) 8-9 października 2009 r., Wilno

Celem spotkań była m.in. wymiana informacji na temat bieżących działań podejmowanych przez poszczególne państwa regionu na rzecz zwalczania i zapobiegania handlowi dziećmi oraz określenie obszarów wymagających wzmocnionej współpracy międzynarodowej.

Dokonano także przeglądu polityki państw na rzecz ochrony dzieci z grup ryzyka i zapobiegania przemocy wobec dzieci. Wskazano na problematyczność pozyskiwania danych na temat zjawiska handlu dziećmi z uwagi na ograniczoną liczbę źródeł informacji, a także brak jednolitej definicji handlu ludźmi w krajach regionu.

Ponadto:

1. W dniach 24-29 maja 2009 r. gościła z wizytą w Polsce Pani Joy Ezeilo – Specjalny Sprawozdawca Rady Praw Człowieka ONZ ds. handlu ludźmi, w tym przede wszystkim kobietami i dziećmi (*Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children*).

Podczas wizyty w Polsce Pani Ezeilo odbyła spotkania z przedstawicielami instytucji zaangażowanych bezpośrednio w zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi, tj. Przewodniczącym międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, przedstawicielami Prokuratury Krajowej, KGSG oraz KGP, jak również organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w pomoc ofiarom handlu ludźmi, ofiarom przemocy oraz migrantom (w tym z Fundacją La Strada, Fundacją Dzieci Niczyje, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, Fundacją Opoka, Forum Różnorodności, Fundacją Oprócz Granic oraz Stowarzyszeniem im. Marii Niepokalanej na rzecz Pomocy Dziewczętom i Kobietom).

Program wizyty obejmował również spotkania z Przewodniczącym Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, z Rzecznikiem Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Traktowania, przedstawicielami GIP, MSZ. Delegacja odwiedziła także warszawskie Biuro IOM i siedzibę Frontex-u.

Podczas konferencji prasowej zorganizowanej w Ośrodku Informacji ONZ w dn. 29 maja 2009 r. Pani Ezeilo przedstawiła wstępne zalecenia dla Polski. Pełny raport z wizyty w Polsce został opracowany w roku 2010.

2. W 2009 r. Fundacja Dzieci Niczyje z Helsińską Fundacją Praw Człowieka przy współpracy ze Stowarzyszeniem dla Dzieci i Młodzieży Szansa, IOM, Komitetem Ochrony Praw Dziecka z Poznania, NASK Hotline, Polskim Komitetem UNICEF, przy wsparciu ECPAT International opracowała raport alternatywny wraz z rekomendacjami dla rządu dotyczący wdrażania Opcjonalnego Protokołu do Konwencji o Prawach Dziecka w sprawie sprzedaży dzieci, prostytucji dziecięcej i pornografii dziecięcej. Przedstawiciele Fundacji Dzieci Niczyje i Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w czerwcu 2009 r. uczestniczyli w posiedzeniu Komitetu Praw Dziecka w Genewie, przedstawili wnioski z raportu oraz odpowiadali na pytania członków Komitetu. W uwagach końcowych z realizacji Protokołu przez rząd polski Komitet uwzględnił wiele rekomendacji z ww. raportu alternatywnego.

W roku 2010:

1. W 2010 r. Departament Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Sprawiedliwości we współpracy z Zespołem ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA kontynuował prace nad projektem dyrektywy Unii Europejskiej *Directive on preventing and combating trafficking in human beings, and protecting victims*, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/JHA w sprawie zwalczania handlu ludźmi. Nowa dyrektywa została przyjęta przez Parlament Europejski dn. 14 grudnia 2010 r., następnie zostanie skierowana do Rady Unii Europejskiej.

W obecnie przygotowywanym projekcie *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* wskazano na konieczność dokonania analizy polskiego stanu prawnego pod kątem implementacji dyrektywy oraz podjęcie ewentualnych prac umożliwiających implementację przepisów UE do polskiego porządku prawnego.

2. W 2010 r. przedstawiciele Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA uczestniczyli w Brukseli w dwóch spotkaniach nieformalnej *Sieci Krajowych Sprawozdawców lub Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. handlu ludźmi* (dn. 2 czerwca oraz 8 grudnia 2010 r.).

Pierwsze ze spotkań dotyczyło dyskusji m.in. nad rolą i przyszłością nieformalnej Sieci NR/EM, sposobem zbierania porównywalnych danych statystycznych nt. handlu ludźmi w krajach UE. Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o przesyłanie propozycji do Zintegrowanej strategii, dotyczącej zwalczania handlu ludźmi i środków służących ochronie i wsparciu ofiar – dokumentu przygotowywanego przez Komisję Europejską. Podczas drugiego spotkania uczestnicy kontynuowali dyskusję nad ww. tematami, a także zostali zapoznani z Opinią Grupy ekspertów ds. handlu ludźmi Komisji Europejskiej (*Opinion No 7/2010 of the Group of Experts on Trafficking in Human Beings of the European Commission. Proposal for the European Strategy and Priority Actions on combating and preventing trafficking in human beings (THB) and protecting the rights of trafficked and exploited persons*); część zagadnień stanowiła przedmiot dyskusji w mniejszych grupach roboczych.

3. Przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA wspólnie z przedstawicielem Prokuratury Krajowej uczestniczył w dn. 27-29 stycznia 2010 r. w Wiedniu w drugim spotkaniu Grupy Roboczej ONZ ds. Handlu Ludźmi. Grupa została powołana na mocy Decyzji 4/4 Konferencji-Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej podczas IV sesji Konferencji-Stron w dn. 7-18 października 2008 r. Zadaniem Grupy jest pomoc Konferencji w implementacji jej mandatu w odniesieniu do tzw. Protokołu z Palermo, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń i praktyk między ekspertami oraz wypracowanie rekomendacji w tym zakresie. W panelach dyskusyjnych poruszono m.in. problem sposobów lepszej implementacji Protokołu, analizy podstawowych

koncepcji/pojęć Protokołu, dobrych praktyk w zakresie zmniejszenia popytu na usługi, w których może dojść do wykorzystania ofiar, problemu nieścigania i niekarania ofiar handlu ludźmi za przestępstwa, do których popełnienia zostały zmuszone jako ofiary handlu ludźmi.

4. Przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA uczestniczył dn. 31 marca 2010 r. w spotkaniu tzw. *contact persons* w Strasburgu dotyczącym planowanej ewaluacji implementacji przez Państwa-Strony Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi. Spotkanie miało na celu zapoznanie uczestników z procedurą planowanej ewaluacji oraz narzędziem, które zostało zaprojektowane w celu przepływu informacji między GRETA a stronami Konwencji. Proces ewaluacyjny w stosunku do Polski rozpocznie się w 2011 r.

5. Przedstawiciel Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA uczestniczył w dn. 12-13 października 2010 r. w obronie VI Sprawozdania Okresowego Polski z realizacji postanowień Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, prowadzonej pod przewodnictwem podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. Komitet Praw Człowieka NZ obradujący na 100. sesji w Genewie wysłuchał informacji nt. systemu zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi w Polsce, w szczególności w zakresie ochrony ofiar tego przestępstwa, a także udzielił odpowiedzi na pytania Komitetu, do których nie zgłosił zastrzeżeń.

W raporcie pn. „*Consideration of reports submitted by States parties under article 40 of the Covenant*” Komitet wyraził zadowolenie z wprowadzenia przez Polskę do Kodeksu karnego definicji handlu ludźmi. W rekomendacjach Komitet zalecił wprowadzenie do Kodeksu karnego przepisów chroniących ofiary handlu ludźmi przed ich ściganiem, zatrzymywaniem oraz karaniem za działania, w które ofiary te są zaangażowane, a które są bezpośrednią konsekwencją ich sytuacji jako ofiar handlu ludźmi oraz podjęcie środków, w tym legislacyjnych, w celu zapewnienia, że udzielenie pomocy ofierze handlu ludźmi nie będzie uwarunkowane podjęciem przez ofiarę współpracy z organami ścigania w postępowaniu.

6. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich dn. 18 listopada 2010 r. zorganizowało wraz z Mediatorem Francji spotkanie w ramach projektu pn. „*Partnerstwo dla Praw Człowieka*” dla przedstawicieli Ombudsmana Gruzji i Mołdowy celem przedstawienia i dyskusji nad rozwiązaniami polskimi w zakresie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. W spotkaniu wzięli udział eksperci Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

7. W zakresie wzmocnienia współpracy międzynarodowej funkcjonariusze SG brali udział m.in. w nw. spotkaniach międzynarodowych:

- dwóch edycjach warsztatów zorganizowanych w ramach projektu VEGA przez FRONTEX nt. nielegalnej migracji drogą lotniczą na granicach zewnętrznych UE (przegląd materiałów związanych z modus operandi siatek przestępczych oraz identyfikacja najlepszych praktyk służb odpowiedzialnych za przestrzeganie prawa w zapobieganiu, ujawnianiu i zatrzymywaniu osób trudniących się przemytem i handlem ludźmi). Wynikiem prac realizowanych w ramach warsztatów ma być opracowanie praktycznego podręcznika w przedmiotowym obszarze (Strasburg, 15-19 marca 2010 r.; Londyn, 3 września 2010 r.);

- *Rocznym Spotkaniu Ekspertów ds. Handlu Ludźmi* organizowanym przez agencję Frontex (Warszawa, 23 listopada 2010 r.) nt. podejmowanych działań w celu uzyskania danych statystycznych nt. handlu ludźmi.

8. W 2010 r. ramach wymiany doświadczeń na szczeblu międzynarodowym w zakresie zapobiegania i postępowania w sytuacjach zagrożenia wobec nieletnich Krajowy Koordynator ds. Dzieci Cudzoziemskich bez Opieki i Dzieci Ofiar Handlu Ludźmi w Ministerstwie

Edukacji Narodowej uczestniczył w spotkaniach Grupy Children at Risk (EGCC): w Warszawie, 15-16 kwietnia; w Rydze, 18-19 października). Z zaproszenia do udziału w seminariach ekspertów (Wilno, Kopenhaga, Tallin), zorganizowanych w ramach realizowanego przez EGCC projektu *Baltic Sea Regional Information Management to Prevent Trafficking* (BSR IMPT), przekazanego za pośrednictwem Krajowego Koordynatora ds. Dzieci ofiar HL, skorzystali eksperci z Fundacji La Strada, Fundacji Dzieci Niczyje oraz KGP. Raport podsumowujący projekt, zawierający m.in. wyniki wywiadów przeprowadzonych we wszystkich krajach regionu Morza Bałtyckiego będzie opublikowany na przełomie 2010/2011.

9. W 2010 r. Fundacja Dzieci Niczyje w ramach współpracy międzynarodowej podejmowała następujące działania:

- w ramach międzynarodowej kampanii przeciwko komercyjnemu wykorzystywaniu dzieci prowadzonej przez sieć ECPAT (End Child Prostitution Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes) i sklepy The Body Shop w listopadzie i w grudniu wolontariusze Fundacji w sklepach The Body Shop informowali klientów o problemie handlu dziećmi.
- w ramach projektu Daphne „*Lepsza intergacja dzieci bez opieki*” opracowano raport krajowy dotyczący sytuacji małoletnich objętych ochroną międzynarodową w Polsce oraz trudnościach doświadczanych przez nich i przez wspierających ich profesjonalistów (raport porównawczy o sytuacji krajów uczestniczących w projekcie: Danii, Słowacji, Słowenii i Austrii dostępny jest na stronie www.dzieciofiaryhandlu.pl).

10. Dn. 28 czerwca 2010 r. Instytut Spraw Publicznych we współpracy z Ambasadą Wielkiej Brytanii zorganizował konferencję pn. „*Handel ludźmi a migracja. Pomoc i reintegracja ofiar*”. Celem konferencji była wymiana informacji i doświadczeń w zakresie pomocy ofiarom handlu ludźmi oraz wzmocnienie współpracy między organizacjami pozarządowymi i organami administracji państwowej.

Pozostała działalność szkoleniowa:

Kwestie dotyczące szczególnej ochrony ofiar handlu ludźmi omawiane są w toku nauczania personelu medycznego, m.in. pielęgniarek i położnych na studiach wyższych, w tym tzw. „pomostowych”. W trakcie nauki dużą wagę przykładana się do etyki zawodowej, jak i przestrzegania uznanych norm kulturowych oraz praw człowieka w kontakcie z pacjentem. Respektowanie praw człowieka i praw pacjenta oraz ochrona godności ludzkiej są bezpośrednio powiązane z istotą i celami ochrony zdrowia, realizacja Planu w tym zakresie jest przedmiotem stałej troski wszystkich podmiotów biorących udział w procesie kształcenia personelu medycznego. Za realizację szkoleń odpowiada Ministerstwo Zdrowia.

Pozostałe działania:

Dn. 9 grudnia 2010 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zorganizował spotkanie z przedstawicielami wybranych instytucji zaangażowanych w zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi (m.in. MSWiA), organizacji pozarządowych i ośrodka akademickiego (tj. Ośrodka Badań Handlu Ludźmi UW) w celu zapoznania Rzecznika z potrzebami jego zaangażowania i wsparcia ww. podmiotów w ich działalności.

Część III

Wsparcie i ochrona ofiar

Zmiany w prawie

1. Nowelizacja ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy celem stworzenia ofiarom handlu ludźmi – obywatelom państw trzecich, korzystającym z dokumentu pobytowego wskazanego w dyrektywie 2004/81/WE – dostępu do rynku pracy (*zadanie nowe*).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. Nowelizacja ustawy z dnia z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dokonana w 2009 r. nie wprowadziła zmian w zakresie przepisów regulujących problematykę dostępu do rynku pracy ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich. Z informacji przekazanych przez MPiPS wynika, że istniejący stan prawny uznano za zadowalający. Zgodnie z obecnymi regulacjami, prawo do pracy, po uzyskaniu stosownego zezwolenia na pracę, przysługuje tym ofiarom handlu ludźmi, które zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 15 ustawy o cudzoziemcach uzyskały zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, a zatem jest możliwe na zasadach ogólnych.

W związku z powyższym Przewodniczący Zespołu ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi zwrócił się do MPiPS z prośbą ponownego rozważenia możliwości podjęcia działań mających na celu realizację ww. zadania poprzez dokonanie nowelizacji *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* w drodze zmiany art. 87 ust 2, tj. poprzez umieszczenie kategorii cudzoziemców, którym przyznano zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 15 ustawy o cudzoziemcach wśród kategorii cudzoziemców zwolnionych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę.

2. Nowelizacja ww. ustawy dokonana w roku 2009 wprowadziła do polskiego ustawodawstwa elementy, które mają na celu przeciwdziałanie patologiom blisko powiązanim z procederem handlu ludźmi. Znowelizowany art. 120 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadził ostrzejsze kary finansowe dla nieuczciwych pracodawców. I tak, karze grzywny podlega pracodawca, który powierza cudzoziemcowi nielegalne wykonywanie pracy lub który za pomocą m.in. wprowadzenia cudzoziemca w błąd doprowadza go do nielegalnego wykonywania pracy.

W roku 2010:

1. W 2010 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podjęło działania na rzecz ułatwienia ofiarom handlu ludźmi dostępu do rynku pracy (osoby korzystające z dokumentu pobytowego wskazanego w dyrektywie 2004/81/WE). Nowela ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 grudnia 2010 r. wprowadza zmianę w dotychczasowych przepisach, poszerzając kategorię cudzoziemców zwolnionych

z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę o grupę osób posiadających zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 15 ustawy o cudzoziemcach (dot. osób, które przebywają na terytorium RP, współpracują z organem właściwym w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz zerwały kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie czynów zabronionych związanych z tym procederem).

Art. 87 ust. 2 otrzymał brzmienie:

„Z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę jest zwolniony cudzoziemiec posiadający w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 10, 11, 13 i 15–18 ustawy z dn. 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach”.

Ustawa została ogłoszona dn. 30 grudnia 2010 r.; wejdzie w życie dn. 1 lutego 2011 r.

2. Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach z 13 czerwca 2003 r. poprzez zmianę obecnych instytucji pobytu długoterminowego lub przez wprowadzenie nowych rozwiązań dotyczących ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd ds. Cudzoziemców, Prokuratura Krajowa

Termin realizacji: w ramach nowelizacji ustawy o cudzoziemcach

Stan realizacji:

W roku 2009:

Prace nad propozycją zmian ustawy o cudzoziemcach w zakresie stworzenia ofiarom, których współpraca z władzami przyczyniła się efektywnie do ujęcia sprawców, możliwości uzyskania zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony, gdzie ww. współpraca z władzami byłaby przesłanką pozytywną, umożliwiającą wydanie stosownej zgody zostały w 2009 r. podjęte przez Zespół ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA. Zgodnie z zapisem *Krajowego Planu Działań*, zmiany te zostaną dokonane w ramach nowelizacji ustawy o cudzoziemcach, planowanej w roku 2010.

W roku 2010:

W toku prac nad nową ustawą o cudzoziemcach został przygotowany projekt założeń do projektu ustawy o cudzoziemcach, w którym przewiduje się możliwość udzielenia cudzoziemcowi będącemu ofiarą handlu ludźmi przy spełnieniu odpowiednich warunków (wskazanych w ustawie) zezwolenia na pobyt stały. W ramach uzgodnień wewnątrzresortowych ww. projektu DPM MSWiA zgłosił kolejne uwagi odnośnie procedur dotyczących legalizacji pobytu cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi.

Z uwagi na trwające prace uzgodnieniowe nad projektem założeń do projektu ustawy o cudzoziemcach, realizacja powyższego zadania będzie kontynuowana w roku 2011 r.

3. Opracowanie modelu wsparcia/ochrony obywatela polskiego – ofiary handlu ludźmi. Analiza praktyki działania oraz przepisów odnoszących się do wsparcia obywateli polskich – ofiar handlu ludźmi (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W związku z powołaniem Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi od kwietnia 2009 r. obywatele polscy, którzy padli ofiarą handlu ludźmi (zarówno w kraju, jak i poza granicami Polski) mogli skorzystać z oferty pomocy udzielanej w ramach ww. Centrum (więcej: cz. III, pkt 10).

W efekcie od kwietnia do końca grudnia 2009 r. KCİK udzieliło wsparcia 77 obywatelom polskim zidentyfikowanym jako ofiary handlu ludźmi. W oparciu o doświadczenia płynące z realizacji ww. zadania, a także mając na uwadze przepisy *Ustawy o pomocy społecznej* planowane jest przygotowanie analizy dotyczącej profilu ofiary handlu ludźmi oraz jej potrzeb, która będzie stanowiła podstawę do wypracowania kompleksowego modelu wsparcia i ochrony obywatela polskiego zidentyfikowanego jako ofiara handlu ludźmi.

W roku 2010:

W ramach realizacji tego zadania w 2010 r. powołano grupę ekspertów ds. programu wsparcia i ochrony ofiar/świadków handlu ludźmi w celu rozpoczęcia prac nad zmianami modelu wsparcia oraz bieżącej analizy informacji.

4. Opracowanie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: IV kwartał 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

1. W 2009 r. w ramach prac Grupy Roboczej, odbyły się cztery spotkania ekspertów właściwych do spraw opracowania modelu wsparcia/ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi. W posiedzeniach udział wzięli zarówno członkowie Grupy Roboczej (reprezentujący m.in. KGP, KGSG, MPiPS, Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Fundację La Strada, Fundację Dzieci Niczyje), jak i przedstawiciele instytucji zaproszonych do prac nad ww. modelem (Urząd Miasta Stołecznego Warszawa, WCPR, Dom Dziecka, Sąd Rejonowy m. st. Warszawy).

Z uwagi na skomplikowany charakter zadania, w 2009 r. prace grupy eksperckiej były skoncentrowane głównie na dwóch kwestiach, które wydają się przysparzać najwięcej

trudności w kontekście zjawiska handlu dziećmi i zapewnienia właściwej opieki ofiarom tego przestępstwa, tj.:

- ustanowienie bezpiecznej placówki dla małoletnich ofiar handlu ludźmi
- usprawnienie procesu identyfikacji dzieci - ofiar handlu.

W kontekście systemu ochrony dzieci - ofiar przestępstw, priorytetem było zapewnienie małoletnim bezpiecznego schronienia i możliwości jak najszybszej rekonwalescencji po doznanych urazach. W związku z powyższym, w 2009 r. doszło do zawarcia porozumienia o współpracy pomiędzy MSWiA a Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy i WCPR w zakresie realizacji *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*. W wyniku porozumienia została wskazana bezpieczna placówka właściwa do zapewnienia doraźnej opieki na czas trwania sytuacji kryzysowej w stosunku do małoletnich ofiar handlu ludźmi (cudzoziemców) - włączonych do Programu wsparcia.

W efekcie, w połowie 2009 r. możliwym stało się uruchomienie w województwie mazowieckim projektu dotyczącego ochrony i wsparcia małoletnich ofiar handlu ludźmi (cudzoziemców). Projekt na zasadach pilotażowych i w ramach *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* będzie kontynuowany również w 2010 r.

W ramach prac grupy eksperckiej ds. modelu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi podjęte zostały również działania mające na celu podniesienie wykrywalności przypadków handlu dziećmi. W związku z powyższym w 2009 r., w ramach prac grupy eksperckiej, zostały opracowane narzędzia mające na celu usprawnić proces identyfikacji małoletnich ofiar (tj. wskazówki dla funkcjonariuszy dotyczące identyfikacji i zasad postępowania w przypadku podejrzenia zaistnienia przestępstwa handlu ludźmi oraz Procedury postępowania w przypadku włączenia małoletniego cudzoziemca do *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*), które następnie zostaną przekazane do stosowania przez funkcjonariuszy organów ścigania w wybranych jednostkach Policji i Straży Granicznej.

2. Celem usprawnienia identyfikacji nieletnich ofiar procederu oraz zobrazowania skali zjawiska handlu dziećmi w Polsce Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi KGP opracował i przekazał do DPM MSWiA dane statystyczne oraz informację nt. przestępstw zmuszania do prostytucji oraz sutenerstwa wobec osób małoletnich.

3. W celu realizacji powyższego zadania Departament Świadczeń Rodziny MPiPS przygotował diagnozę zjawiska w oparciu o dane urzędów wojewódzkich zebrane w związku z finansowaniem przez nie pobytu dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej (1 stycznia 2008 r. – 31 grudnia 2008 r.). Na podstawie zebranych danych określono skalę opisywanego zjawiska i dokonano rozpoznania potrzeb poszczególnych regionów w zakresie przygotowania pracowników instytucji pieczy zastępczej. Realizacja zadań wynikających z *Krajowego Planu Działań* przebiega równoległe z prowadzonymi w MPiPS pracami nad nowymi rozwiązaniami prawnymi organizacji systemu pieczy zastępczej nad dzieckiem.

Biorąc powyższe pod uwagę, aby możliwe było ostateczne opracowanie modelu wsparcia i ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi, z uwzględnieniem zdobytych doświadczeń w ramach poprzedniego „*Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*”, należy model ten umieścić w nowych zasadach organizacji pieczy zastępczej.

W roku 2010:

1. Z inicjatywy Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA zostały podjęte dalsze działania mające na celu stworzenia sieci bezpiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla małoletnich ofiar handlu ludźmi. W efekcie, w 2010 r. w Łodzi oraz Krakowie zostały wytypowane placówki, właściwe do zapewnienia doraźnej opieki na czas trwania sytuacji kryzysowej w stosunku do małoletnich cudzoziemców zgłoszonych do *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*. Tym samym możliwym było wdrożenie w województwach łódzkim oraz małopolskim projektu pilotażowego dot. wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi (cudzoziemców) - analogicznie jak w województwie mazowieckim.

W grudniu 2010 r. zostało skierowane do Wojewody Zachodniopomorskiego pismo z informacją o konieczności rozszerzenia ww. projektu o województwo zachodniopomorskie.

Działania w tym zakresie będą kontynuowane w ramach zadań przewidzianych w *Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011 - 2012*.

W czerwcu 2010 r. za pośrednictwem KGP i KGSG zostały przekazane do wykorzystania wskazówki dla funkcjonariuszy dotyczące identyfikacji i zasad postępowania w przypadku podejrzenia zaistnienia przestępstwa handlu ludźmi oraz Procedury postępowania w przypadku włączenia małoletniego cudzoziemca do *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*.

Ponadto, zostały zakończone prace mające na celu opracowanie kwestionariusza wspomagającego identyfikację małoletniego jako ofiarę handlu ludźmi przeznaczonego dla pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych.

2. W 2010 r. Departament Polityki Rodzinnej MPiPS ponownie zebrał dane statystyczne na temat cudzoziemskich dzieci bez opieki umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie Polski, odnoszących się do pełnego roku kalendarzowego (1 stycznia – 31 grudnia 2009 r.).

3. Departament Polityki Rodzinnej MPiPS, wzorem lat ubiegłych, przekazał dotację celową z rezerwy celowej, przeznaczoną na finansowane pobytu dzieci cudzoziemskich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych. Jest to zadanie z zakresu administracji rządowej, zlecone do realizacji przez powiat.

4. Departament Polityki Rodzinnej MPiPS prowadził prace nad projektem ustawy o systemie wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej nad dzieckiem (obecnie w fazie prac sejmowych). Rozwiązania dotyczące uregulowania problematyki pobytu dzieci cudzoziemskich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych zasadniczo nie uległy zmianie.

Cudzoziemskie dzieci bez opieki, podobnie jak obecnie, tak i zgodnie z nowymi rozwiązaniami, będą umieszczane przede wszystkim w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o charakterze interwencyjnym. W sytuacji, gdy dziecko cudzoziemskie zostanie umieszczone w rodzinie zastępczej lub placówce w innych okolicznościach, niż na podstawie orzeczenia sądu, będzie obowiązkiem powiadomienie niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin, odpowiednich instytucji o fakcie przyjęcia dziecka.

Zgodnie z projektem ustawy, zadaniem własnym powiatu będzie, m.in. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie. Jednym z zadań wojewody będzie

prorowadzenie rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rejestru wolnych miejsc w tych placówkach. Gromadzone sprawozdania będą następnie przekazywane ministrowi właściwemu do spraw rodziny.

Minister będzie mógł utworzyć centralny rejestr, w którym ujęte zostaną dane dotyczące jednostek organizacyjnych realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także dane dotyczące osób i rodzin, którym udzielono wsparcia, uwzględniając jego formę. Zbierane w ten sposób sprawozdania pozwolą na bieżąco monitorować skalę zjawisk w dziedzinie pieczy zastępczej. Dopuszcza się doprecyzowanie kwestii związanych ze sprawozdawczością odnośnie zbierania danych na temat dzieci cudzoziemskich umieszczonych w pieczy zastępczej w Polsce tak, aby zgromadzone informacje mogły posłużyć jako narzędzie w diagnozowaniu zjawiska handlu dziećmi.

Ponadto rodziny zastępcze, przyjmujące dzieci cudzoziemskie, będą miały zapewniony dostęp do odpowiednich szkoleń i innych form podnoszenia swoich kwalifikacji. Program szkoleń będzie określony rozporządzeniem, a podmioty prowadzące te szkolenia będą mogły zgłaszać autorskie projekty szkoleń specjalistycznych. Możliwe zatem będzie wprowadzenie tematu opieki nad dziećmi cudzoziemskimi – ofiarami handlu do obowiązkowego szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, lub też szkolenie w tym zakresie istniejących rodzin zastępczych.

5. Dn. 8 października 2010 r. w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Krakowie, wytypowanej jako bezpieczne miejsce dla małoletnich ofiar handlu ludźmi odbyło się szkolenie skierowane do dyrektorów oraz pracowników placówek interwencyjnych. W szkoleniu wzięli również udział przedstawiciele Policji, organizacji pozarządowych oraz pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pracownicy Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć zapoznali uczestników szkolenia m.in. z prawami i obowiązkami małoletnich występujących w charakterze pokrzywdzonego i świadka, międzynarodowymi regulacjami i ustawodawstwem polskim dot. zwalczania handlu ludźmi oraz możliwościami legalizacji pobytu ofiar handlu na terytorium RP.

6. Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała szkolenie pn. „*Identyfikacja i wsparcie dzieci – ofiar handlu. Praktyka a system*” skierowane do psychologów oraz wojewódzkich inspektorów nadzorujących placówki opiekuńczo-wychowawcze (27 uczestników). Program dotyczył m.in. systemu identyfikacji i reagowania w przypadku podejrzenia handlu dziećmi oraz przedstawił założenia projektowanego modelu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (Warszawa, 10-11 lutego 2010 r.).

5. Aktualizacja modelu wsparcia/ochrony ofiary handlu ludźmi – cudzoziemca (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza

Termin realizacji: IV kwartał 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

Głównym elementem modelu wsparcia/ochrony ofiary handlu ludźmi - cudzoziemca jest *Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*, realizowany w 2009 r. przez Fundację La Strada jako zadanie publiczne zlecone przez Ministra SWiA.

Od stycznia do grudnia 2009 r. z pomocy ww. Programu skorzystało 29 cudzoziemców: w tym 12 obywaterek Bułgarii, 3 - Białorusi, 3 - Ukrainy, 2 - Mongolii, 2 - Mołdowy oraz obywatelki Chin, Dżibuti, Nigerii, Rumunii, Turcji, Ugandy i Wietnamu.

Mając na uwadze, iż do Programu coraz częściej trafiają osoby z krajów afrykańskich i azjatyckich przebywający na terytorium Polski nielegalnie, koniecznym okazało się dostosowania istniejących procedur postępowania do zmian zachodzących w obrazie zjawiska handlu ludźmi, w tym przede wszystkim do kategorii beneficjentów (cudzoziemców), korzystających z pomocy Programu.

W tym celu w dniu 24 marca 2009 r. odbyło się w MSWiA specjalne posiedzenie Grupy Roboczej, na którym zostały omówione najważniejsze trudności w realizacji istniejącego Modelu wsparcia/ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi. Z uwagi na fakt, iż implementacja proponowanych zmian do ww. dokumentu, jak i wynikającego z niego *Algorytmu postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi* wymaga nowelizacji niektórych zapisów Ustawy o cudzoziemcach, termin pełnej realizacji przedmiotowego zadania należy uzależnić od prac legislacyjnych nad zmianą Ustawy o cudzoziemcach.

Pozostałe działania z zakresu pomocy ofiarom handlu ludźmi – obywateli polskich i cudzoziemców

Prowadzone w 2009 r. prace nad nowelizacją ustawy o pomocy społecznej skutkowały w 2010 r. dodaniem w art. 22 w pkt 15 kolejnego zadania wojewody, w następującym brzmieniu: „koordynowanie, w ramach systemu pomocy społecznej, działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi”.

Zmiana w art. 22 pozwoli na skuteczniejszą i bardziej wszechstronną pomoc udzielaną przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej poszczególnych szczebli administracji samorządowej. Konieczność koordynacji działań w tym obszarze jest następstwem wprowadzenia do ustawy o pomocy społecznej przepisów stanowiących podstawę do udzielenia wsparcia z uwagi na bezpośredni fakt bycia ofiarą lub świadkiem handlu ludźmi. Pracownicy wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich mający pełnić funkcję koordynatorów do spraw wsparcia ofiar handlu ludźmi zostali przeszkoleni w tym zakresie w listopadzie 2007 r.

Osoby te będą odpowiedzialne m.in. za kontakt i współpracę z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej na terenie województwa, jak również z Departamentem Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz innymi partnerami zajmującymi się pomocą ofiarom handlu ludźmi, w zakresie realizacji zadań związanych z procederem handlu ludźmi oraz wymianą informacji w tym obszarze.

Wprowadzenie tego zapisu do ustawy o pomocy społecznej zakończy proces określania ram prawnych udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi oraz koordynacji systemu wsparcia.

W roku 2010:

W ramach realizacji *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* (cudzoziemca) w 2010 r. z pomocy skorzystało 34 cudzoziemców, w tym: 10 obywateli Bułgarii, 7 Bangladeszu, 7 Rumunii, 5 Nepalu, 3 Ukrainy, 1 Białorusi, 1 Wietnamu.

Z uwagi na fakt, iż w niektórych przypadkach oferta pomocy proponowana w ramach *Programu* bądź nie była adekwatna do rzeczywistych potrzeb osób pokrzywdzonych, bądź

też nie mogła być w pełni zrealizowana z uwagi na sytuację prawną cudzoziemca, w czerwcu 2010 r. została podjęta decyzja o konieczności powołania grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi.

W skład grupy wchodzi przedstawiciele Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, KGP, KGSG, PG oraz Fundacji La Strada, których głównym zadaniem jest analiza i proponowanie rozwiązań do problemów pojawiających się na bieżąco w ramach systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. W 2010 r. odbyły się 2 spotkania ww. grupy (w czerwcu oraz wrześniu) poświęcone głównie problematyce procedur postępowania w przypadku identyfikacji ofiar handlu ludźmi przebywających w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców. Rozwiązania wypracowane w ramach grupy będą wykorzystywane w pracach nad nowym Algorytmem postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku podejrzenia handlu ludźmi.

Pozostałe działania:

Wdrażając nowe przepisy, w październiku 2010 r., Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS przygotował, opracował i przesłał do konsultacji do Wydziałów Polityki Społecznej propozycję zadań, które powinien realizować wydział w ramach zadania określonego w art. 22 pkt 15 ustawy o pomocy społecznej. Obecnie trwają prace nad uwagami zgłoszonymi do tego materiału. Po opracowaniu i przygotowaniu zakresu zadań przewidzianych do realizacji w ramach zadań wojewody wynikających z art. 22 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej przygotowane zostanie odpowiednie wystąpienie Ministra Pracy i Polityki Społecznej do Wojewodów (przewidywany termin realizacji: I kwartał 2011 r.).

6. Popularyzacja i wdrażanie modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: zadanie stałe

Stan realizacji:

W roku 2009:

Informacje na temat modelu wsparcia ofiary handlu ludźmi istniejącego w systemie pomocy społecznej są przekazywane podczas organizowanych przez MPiPS szkoleń dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim dla kadry ośrodków interwencji kryzysowej. Podczas szkoleń prezentowane są przez Fundację La Strada m.in. rezultaty *Projektu Partnerstwa na Rzecz Rozwoju „IRIS – reintegracja społeczna i zawodowa kobiet - ofiar handlu ludźmi”* będące przedmiotem dalszej dyskusji uczestników.

W roku 2010:

Podobnie, jak w roku ubiegłym, realizacja zadania następowała przez prezentowanie przez Fundację La Strada rezultatów podczas szkoleń dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim dla kadry ośrodków interwencji kryzysowej *Projektu Partnerstwa na Rzecz Rozwoju „IRIS – reintegracja społeczna i zawodowa kobiet - ofiar handlu ludźmi”* będących przedmiotem dalszej dyskusji uczestników.

Jednocześnie w projekcie *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* przewidziano realizację tego zadania w innej formule.

7. Ustanowienie standardów, jakie winny spełniać organizacje pozarządowe i inne instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza we współpracy z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W celu realizacji zadania polegającego na ustanowieniu standardów, jakie winny spełniać organizacje pozarządowe i inne instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi, w ramach zadania pn. *Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich Ofiar Handlu Ludźmi* wykonana została ekspertyza pt. „*Standardy pracy z ofiarami handlu ludźmi w praktyce Fundacji La Strada*”, która posłuży do dalszych prac.

W roku 2010:

Działanie niezrealizowane; w projekcie *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012* przewidziano realizację tego zadania w innej formule.

8. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami (zadanie stałe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – realizacja szkoleń.

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W 2009 r. Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zrealizował 4 szkolenia dla kadry pomocy społecznej ośrodków interwencji kryzysowej (kolejne edycje: 20-22 kwietnia; 1-3 czerwca; 12-14 października; 19-21 października). Łącznie przeszkolono 111 osób. Organizacja i całkowite finansowanie zostało pokryte z budżetu MPiPS.

3-dniowe szkolenia były prowadzone w formie wykładów oraz warsztatów przez następujące podmioty: Fundację przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, Fundację Dzieci Niczyje, przedstawicieli MPiPS, Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA oraz wykładowców Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie. Program szkoleń dotyczył m.in. skali zjawiska, aktualnej sytuacji w Polsce, uwarunkowań prawnych, modelu wsparcia oraz identyfikacji ofiar.

W roku 2010:

W 2010 r. Departament Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej kontynuował realizację szkoleń dla kadry pomocy społecznej ośrodków interwencji kryzysowej w tej samej formule. Departament zorganizował 3 szkolenia (1-3 czerwca; 12-14 października; 29 listopada-1 grudnia 2010 r.). Łącznie przeszkolono 84 osoby. Organizacja i całkowite finansowanie zostało pokryte z budżetu MPiPS.

Szkolenia były prowadzone w formie wykładów oraz warsztatów przez następujące podmioty: Fundację przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, Fundację Dzieci Niczyje (udział w dwóch szkoleniach), przedstawicieli MPiPS, Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, wykładowców z Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie oraz prokuratora Prokuratury Okręgowej w Warszawie.

Pozostałe działania:

1. Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje zorganizował szkolenie w zakresie postępowania z dzieckiem ofiarą handlu ludźmi, sfinansowane ze środków pozyskanych przez Fundację. W szkoleniu brali udział pracownicy Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich realizujący zadania wojewody określone w art. 22 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.).

2. W dniach 24-25 listopada 2010 r. z inicjatywy Departamentu Rynku Pracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zostało zorganizowane w Warszawie seminarium pt. „*Handel Ludźmi – podstawowe informacje dla urzędów pracy*”, sfinansowane w całości przez MPiPS. Było to pierwsze seminarium poświęcone tej problematyce skierowane do przedstawicieli powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy z całej Polski (łącznie wzięły w nim udział 73 osoby).

Dzięki współpracy z Departamentem Polityki Migracyjnej MSWiA do udziału w seminarium w charakterze prelegentów zaproszeni zostali przedstawiciele: Zespołu ds. Handlu Ludźmi DPM MSWiA, Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS, Centralnego Zespołu ds. z Handlem Ludźmi KGP, Zarządu Operacyjno-Śledczego i Zarządu ds. Cudzoziemców KGSG, Departamentu Legalności Zatrudnienia GIP, Departamentu Konsularnego MSZ oraz organizacji pozarządowych – Fundacji La Strada realizującej zadanie pn. Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla ofiar handlu ludźmi oraz Fundacji ITAKA – Centrum poszukiwań ludzi zaginionych.

Ponadto Departament Rynku Pracy MPiPS zlecił przygotowanie opracowania nt. problematyki handlu ludźmi dla pracowników publicznych służb zatrudnienia. Opracowanie zostanie wydane w 2011 r. i upowszechnione we wszystkich powiatowych i wojewódzkich urzędach pracy, a także przekazane do wojewódzkich komend ochotniczych hufców pracy.

9. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, w zakresie identyfikacji dzieci – ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz powiatowymi centrami pomocy rodzinie.

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

W ramach realizacji ww. zadania w 2009 r. zostały wdrożone następujące inicjatywy szkoleniowe:

1. Załęcze Wielkie, 14-15 maja 2009 r. – szkolenie pt. *Identyfikacja i wsparcie dzieci - ofiar handlu. Praktyka a system*, skierowane do dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodków adopcyjno-wychowawczych województwa łódzkiego. Głównym celem przedsięwzięcia było zaprezentowanie uczestnikom systemu identyfikacji i reagowania w przypadku podejrzenia handlu dziećmi oraz przedstawienie podstawowych założeń projektowanego modelu wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi. Szkolenie zostało zorganizowane i poprowadzone przez przedstawicieli Fundacji Dzieci Niczyje we współpracy z Łódzkim Urzędem Wojewódzkim, MSWiA oraz KWP w Łodzi.

2. Warszawa, 14 lipca 2009 r. – szkolenie dla kadry pracowniczej placówki opiekuńczo-wychowawczej w Warszawie nt. metod i narzędzi pracy z małoletnią ofiarą handlu ludźmi - cudzoziemcem. Szkolenie to zostało zaplanowane w toku prac nad projektem pilotażowym dot. wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (cudzoziemca) w województwie mazowieckim i zostało przeprowadzone w ramach działań Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego we współpracy z Warszawskim Centrum Pomocy Rodzinie.

3. Wałcz, 8-9 października 2009 r. – szkolenie nt. zjawiska handlu dziećmi skierowane do dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa zachodniopomorskiego. Celem przedsięwzięcia było wprowadzenie uczestników w tematykę zjawiska handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem sposobów identyfikacji i metod działania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu dziećmi. Szkolenie zostało zorganizowane przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie, we współpracy z MSWiA oraz Fundacją La Strada.

4. Łódź, 13 listopada 2009 r. – szkolenie pt. *Algorytm postępowania w przypadku identyfikacji małoletniej ofiary handlu ludźmi*. Z uwagi na fakt, iż placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego to miejsca do których najczęściej trafiają dzieci szczególnie zagrożone handlem ludźmi, tj. dzieci zarówno polskie jak i cudzoziemskie doraźnie pozbawione opieki osoby dorosłej, zaistniała potrzeba przeprowadzenia specjalistycznego szkolenia przeznaczonego dla grona pedagogicznego Pogotowia Opiekuńczego w Łodzi. W szkoleniu, oprócz pracowników placówki, udział wzięli przedstawiciele Policji oraz Straży Miejskiej w Łodzi. Spotkanie dotyczyło przede wszystkim omówienia metod identyfikacji i narzędzi pracy z osobą małoletnią zidentyfikowaną jako ofiara handlu ludźmi. Ponadto, w ramach szkolenia został również zaprezentowany schemat funkcjonowania projektu pilotażowego dot. wsparcia i ochrony małoletniej ofiary handlu ludźmi (cudzoziemca), realizowanego w województwie mazowieckim.

W roku 2010:

W związku z implementacją projektu pilotażowego dot. wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi (cudzoziemców) w województwie łódzkim oraz małopolskim w 2010 r. odbyły się spotkania szkoleniowe z udziałem m.in. kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych w Łodzi i Krakowie wytypowanych do udziału w ww. projekcie.

10. Opracowanie i wdrożenie koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/świadków handlu ludźmi (zadanie nowe).

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin realizacji: analiza koncepcji – II poł. 2009 r.
wdrożenie koncepcji – 2010 r.

Stan realizacji:

W roku 2009:

Na podstawie Zarządzenia nr 13 Prezesa Rady Ministrów z dn. 5 lutego 2009 r. oraz Zarządzenia nr 19 Prezesa Rady Ministrów z dn. 10 marca 2009 r., w kwietniu 2009 r. w ramach realizacji zadania publicznego zostało utworzone Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK). Zadanie dotyczące powołania i prowadzenia KCIK zostało zlecone przez Ministra SWiA wyłonionej w drodze otwartego konkursu organizacji pozarządowej – Fundacji La Strada.

Od kwietnia do grudnia 2009 r. w ramach KCIK prowadzone były zarówno działania o charakterze interwencyjnym, mające na celu udzielenie bezpośredniego wsparcia i ochrony osobom pokrzywdzonym, jak i działania prewencyjne skierowane do instytucji państwowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz osób planujących wyjazd zagranicę w celach nieturystycznych.

Główne zadania KCIK to:

- prowadzenie całodobowego telefonu zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi,
- całodobowe świadczenie usług w ramach interwencji kryzysowej, tj. zaspokojenie niezbędnych potrzeb materialnych, medycznych, psychologicznych,
- zapewnienie ofiarom handlu ludźmi realizacji należnych im praw, tj. asystowanie ofiarom podczas ich kontaktów z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, wsparcie psychologiczne, konsultacje prawne, organizacja obecności tłumacza, transport na terenie kraju,
- prowadzenie schroniska, stanowiącego bezpieczne zakwaterowanie pod opieką wyspecjalizowanego personelu dla ofiar handlu ludźmi,
- wspieranie instytucji państwowych i samorządowych w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i pracy z nimi, tj. udzielanie konsultacji i porad zainteresowanym instytucjom,
- prowadzenie poradnictwa prewencyjnego dla osób prywatnych, jak i instytucji świadczących pomoc ofiarom poprzez: organizowanie warsztatów, seminariów, szkoleń, wydawanie materiałów informacyjnych (brozur, ulotek, plakatów), prowadzenie strony internetowej, udzielanie poradnictwa telefonicznie i internetowo.

W ramach usług oferowanych przez KCIK w okresie 22 kwietnia – 31 grudnia 2009 r.:

- w ramach zadania polegającego na wspieraniu identyfikacji ofiar handlu ludźmi, asystowaniu ofierze podczas kontaktu z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, wsparciu psychologicznym, zapewnieniu pomocy tłumacza, konsultacji prawnych, transportu ofiary na terenie kraju (dyspozycyjność przez 24 h/dobę), udzielono wsparcia 193 osobom, w tym 77 ob. Polski;
- udzielono 322 porad (drogą telefoniczną i elektroniczną);
- zorganizowano lub brano aktywny udział w szkoleniach, warsztatach i treningach dla specjalistów, z których skorzystało około 450 osób;

- udzielono pomocy i konsultacji 34 osobom – studentom piszącym prace magisterskie, licencjackie oraz przygotowującym referaty;
- przygotowano następujące materiały prewencyjne (dystrybucja m.in.: w ośrodkach pomocy dla pokrzywdzonych przestępstwem umiejscowionych w 16 województwach, w wybranych szkołach i placówkach oświatowych i wychowawczych, policji, straży miejskiej, ośrodkach interwencji kryzysowej, urzędach pracy):
 - 16 000 sztuk - ulotki informacyjne w języku polskim
 - 2 000 sztuk - ulotki informacyjne – podróż – w języku angielskim
 - 1 000 sztuk - ulotki informacyjne – porady prawne – w języku rumuńskim
 - 23 000 sztuk - pocztówki (większe i mniejsze)
 - 5 000 sztuk „Kompas podróżny”
 - 100 sztuk plakatu okolicznościowego

W roku 2010:

W 2010 r. zadanie było realizowane na podstawie dwóch postępowań, z których pierwsze dotyczyło okresu styczeń-marzec 2010 r., a drugie kwiecień-grudzień 2010 r.

Od stycznia do grudnia 2010 r. w ramach KCIK prowadzone były zarówno działania o charakterze interwencyjnym mające na celu udzielenie bezpośredniego wsparcia i ochrony osobom pokrzywdzonym, jak i działania prewencyjne skierowane do instytucji państwowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz osób planujących wyjazd zagranicę w celach nieturystycznych.

W ramach usług oferowanych przez KCIK w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2010 r.:

- w ramach zadania polegającego na wspieraniu identyfikacji ofiar handlu ludźmi, asystowaniu ofierze podczas kontaktu z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, wsparciu psychologicznym, zapewnieniu pomocy tłumacza, konsultacji prawnych, transportu ofiary na terenie kraju (dyspozycyjność przez 24 h/dobę), udzielono wsparcia 253 osobom, w tym 83 obywatelom RP.

Dane wg sprawozdań częściowych:

W okresie 1 stycznia – 31 sierpnia 2010 r.:

- udzielono 5084 porady drogą telefoniczną;
- zorganizowano lub brano aktywny udział w szkoleniach, warsztatach i treningach dla specjalistów, z których skorzystało około 2028 osób;

W okresie 1 stycznia – 31 marca 2010 r.:

- udzielono pomocy i konsultacji 15 osobom – studentom piszącym prace magisterskie, licencjackie oraz przygotowującym referaty;
 - przekazano 14 instytucjom 2000 sztuk materiałów;
 - 24 razy udzielono informacji (wywiadu) mediom.

W okresie 1 kwietnia – 31 sierpnia 2010 r.:

- przedstawiciele KCIK brali aktywny udział m.in. w wydarzeniach organizowanych przez Straż Graniczną, Państwową Inspekcję Pracy, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Policję,

Międzynarodową Organizację Pracy, działania KCIK prezentowane były także na Festiwalu Opener w Gdyni.

Pozostałe działania z zakresu wsparcia i ochrony ofiar:

1. W 2010 r. bezpośrednią pomoc ofiarom handlu ludźmi świadczyło Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej w ramach projektu ONZ-OHCHR pn. *„Nadzieja – kompleksowa pomoc dla kobiet, ofiar handlu ludźmi”*. Pomocą w okresie od 13.01.2010 r. do 13.01.2011 r. objęto 8 osób (5 kobiet i 3 dzieci). Udzielona pomoc polegała zarówno na interwencji kryzysowej, jak i podjęciu działań socjalnych oraz terapeutycznych. Kompleksową, długofalową pomocą objęto 9 kobiet i 6 ich dzieci, w tym ob. RP, Bułgarii i Rosji.

2. W 2010 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć realizowało projekt *„Witaj w Polsce! – wsparcie integracji obywateli państw trzecich przez pomoc prawną i przeciwdziałanie dyskryminacji”*, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich oraz budżetu państwa. Projekt ma przeciwdziałać wykluczeniu informacyjnemu oraz ograniczaniu dostępu do poradnictwa prawnego wśród obywateli państw trzecich, a przez to poprawić ich szansę na skuteczną integrację oraz przeciwdziałać ich dyskryminacji. W ramach projektu prawnicy Centrum udzielali bezpłatnej pomocy prawnej cudzoziemcom-obywatelom państw trzecich, w tym osobom, które mogły być ofiarami handlu. Projekt będzie realizowany do 30 czerwca 2011 r.

3. Od 1 sierpnia 2010 r. do 31 marca 2011 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć we współpracy z OSCE realizuje projekt pn. *„Poprawa identyfikacji oraz pomoc prawna dla ofiar handlu ludźmi przebywających w ośrodkach zamkniętych dla cudzoziemców”*. Projekt skierowany jest do obywateli Gruzji, Rosji (deklarujących narodowość czeczeńską) i Ukrainy oraz obywateli innych krajów przebywających w Strzeżonych Ośrodkach dla Cudzoziemców w Lesznowoli, Przemyślu i Krośnie Odrzańskim oraz w Areszcie w Celu Wydalenia w Szczecinie. Celem projektu jest wzmocnienie ochrony cudzoziemców należących do grup szczególnej troski poprzez zapewnienie im lepszego dostępu do pomocy i informacji prawnej, identyfikację ofiar handlu ludźmi w ośrodkach detencyjnych, skoordynowanie działań z innymi podmiotami zajmującymi się ochroną ofiar handlu ludźmi i wypracowanie dobrych praktyk i zasad współpracy, podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia detencji rodzin z dziećmi oraz osób należących do grup szczególnej troski poprzez zapewnienie kontroli decyzji o umieszczeniu/ przedłużeniu pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia, jak również przyczynianie się do zapewnienia ofiarom handlu ludźmi bezpiecznego i godnego powrotu do kraju pochodzenia. Prawnicy Centrum regularnie wizytowali ww. ośrodki udzielając bezpłatnych porad prawnych cudzoziemcom.

4. W 2010 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć realizowało projekt pn. *„Daj im szansę! – zwiększenie szans integracji dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy przez pomoc prawną, przeciwdziałanie przemocy i kampanię społeczną”*, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców oraz budżetu państwa. Prawnicy Centrum świadczyli bezpłatną pomoc prawną cudzoziemcom ubiegającym się o status uchodźcy w Polsce lub o inną formę ochrony i przebywającym w ośrodkach dla uchodźców lub poza nimi. Podczas wizyt pracownicy Centrum zwracali szczególną uwagę na osoby, które należą do grupy szczególnej troski (ofiary przemocy seksualnej, fizycznej, psychicznej, ofiary handlu ludźmi, małoletni bez opieki etc.). Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2011 r.